

Foto: San Pedro Bolivia, Eric Jan Quak

Organizado – Georganiseerd

Studenten Onderzoek Netwerk Latijns Amerika

Inhoudsopgave

Woord van de redactie: Andrea Dijkstra, <i>Georganiseerd</i>	p. 3
Interview: Bastiaan Engelhardt, <i>over zijn werk als beleidsmedewerker bij Buitenlandse Zaken</i>	p. 4-7
Ervaringen uit het veld: Nienke Poortvliet en Anika Kerkvliet, <i>over hun vrijwilligerswerk voor Pax Christi in Cauca, Colombia.</i>	p. 8-12
Achtergrond: Reinier Asscheman, <i>De lange weg naar gerechtigheid. De wijze waarop Argentinië is omgegaan met het dictatoriale verleden en welke invloed straffeloosheid heeft op het huidige functioneren van politie en justitie.</i>	p. 13-16
Ervaringen uit het veld: Daphne en Marina, <i>Twee impressies van het doen van vrijwilligerswerk voor Stichting Commundo in Guatemala.</i>	p. 16-18
Interview: Marloes Artz, <i>over haar tijd bij het Haïti Platform</i>	p. 19-21
Column: Arjan Piels, <i>Een terugkerend verslag over de belevenissen omtrent emigreren naar Panama.</i>	p. 22
Even voorstellen: ENVIU: <i>Nature calls professionals, Wij zijn Enviu: the environment and you!</i>	p. 23
Column: Ximena Warnaars, <i>“Er is wat hoop, maar het is een lange strijd.” Verslag van een antropologe werkzaam als onderhandelaarster in de Amazone</i>	p. 24-25
Verslag: Marten van den Berge, <i>Verslag van info / filmavond over Homoseksualiteit in Brazilië, georganiseerd door Stichting Ojalá</i>	p. 26-28
Verslag: Jessica de Jaeger, <i>Latin American Film Festival.</i>	p. 28-29
Que aproveche: SONLA recepten, <i>Cubaanse flan</i>	p. 29
Verslag: Nicole Tak, <i>uitreiking SONLA fotowedstrijd</i>	p. 30
Agenda: Latijns Amerika in Nederland. <i>Overzicht Latijns Amerikaanse activiteiten, najaar 2005</i>	p. 31-34
SONLA nieuws: <i>De Paseo Latinoamerica 2005, bestuurswissel, e.a.:</i>	p. 35
Colofon:	p. 36

Woord van de redactie

Georganiseerd

Als je het veld ingaat, met wat voor doel dan ook, kan je dit dan het beste via een organisatie doen of op eigen initiatief? Deze vraag stelde ik mijzelf ruim een half jaar geleden toen ik het veld inging om onderzoek te doen voor mijn studie Culturele Antropologie. Vele klasgenoten hadden contact gelegd met organisaties in het land waar zij naartoe gingen en werden door die organisaties ondersteund tijdens hun onderzoek. Zelf had ik (bewust) met geen enkele organisatie, zelfs niet met de Universiteit daar, contact gelegd. Twijfels gingen opspelen en ik sprak hier met mijn begeleider over. Maar hij was juist zeer optimistisch en zag positieve kanten aan mijn methode omdat ik op deze manier 'minder bevooroordeeld' het veld in zou gaan en mijn waarnemingen in het veld met eigen termen zou benoemen waarbij ik niet gebruik zou maken van kant en klare termen van een 'deskundige' organisatie. Ook in de klas spraken we over wat het voor invloed op je veldwerk zou hebben als je helemaal op eigen houtje, of met behulp van een organisatie het veld zou gaan. We beseften dat het een risico kan zijn dat de groep waar je onderzoek naar gaat doen jou als 'eentje van de organisatie' kan gaan zien, waardoor ze je wellicht gaan wantrouwen en je hierdoor minder informatie zouden kunnen geven. Het is dan moeilijk om je groep te overtuigen dat je een individuele student bent die zijn of haar afstudeeronderzoek doet. Maar anderzijds heeft 'hulp van een organisatie krijgen' uiteraard ook allerlei voordelen zoals reeds contacten in het veld hebben, toegang hebben tot veel achtergrond informatie, ter plekke hulp hebben en op die manier wat meer richting in je veldwerk hebben. Maar is die richting wel de richting die je op wilt gaan?

In deze nieuwsbrief richten wij ons, bij wijze van uitzondering, één keer niet op studenten die veldwerk / scriptieonderzoek verricht hebben in Latijns Amerika, maar op mensen die via hun (vrijwilligers) werk te maken hebben met organisaties die opereren in Latijns Amerika.

Hun ervaringen om 'georganiseerd' naar Latijns Amerika te gaan staan in deze SONLA Nieuwsbrief centraal.

We vernemen hoe een beleidsmedewerker bij het Ministerie van Buitenlandse zaken te werk gaat in Latijns Amerika, waar hij onder andere aanspreekpunt is voor Guatemala en Nicaragua op het gebied van Water en Milieu. Verder kan je in dit nummer lezen over de ervaringen van jonge mensen die via een NGO vrijwilligerswerk hebben gedaan in Latijns Amerika, en over een antropologe die momenteel onderhandelt tussen twee partijen in de Amazone in Peru. Bovendien stellen we je voor aan ENVIU, een organisatie die op een zakelijke en eigentijdse manier duurzame ontwikkeling in de praktijk brengt en waar je contact mee op kan nemen als je op zoek bent naar een stage- of afstudeerplek in Latijns Amerika (Chili) of Nederland. Maar uiteraard is er nog veel meer te lezen!

Omdat het toerisme in Latijns Amerika zo enorm aan het toenemen is neemt het aantal organisaties dat in deze branche en op dit continent actief is ook flink toe. Is het bijvoorbeeld aan te raden om juist met een organisatie op reis te gaan, omdat zij bijvoorbeeld gespecialiseerd zijn in ecotoerisme en op die manier er voor kunnen zorgen dat het toerisme een positieve bijdrage levert en geen negatieve gevolgen heeft voor mens en milieu? Of is dat een vorm van massatoerisme en zal dat juist inheemse volken schaden? Heb jij een uitgesproken mening over dit onderwerp kom dan naar de Paseo Latinoamerica op 19 oktober a.s. en discussieer mee in het debat over de invloed van toerisme!

Wil je liever niet mee discussiëren, dan ben je uiteraard ook van harte welkom. Op de Paseo Latinoamerica 2005 zal het thema '*organizado*' in velerlei vormen centraal staan, mis het niet! Lees meer over deze jaarlijkse informatiedag van het SONLA in deze Nieuwsbrief.

Andrea Dijkstra

“Het gaat er uiteindelijk om dat door het investeren in milieu en water de armoede vermindert.”

Werken als beleidsmedewerker bij Buitenlandse Zaken.

Interview

Met:	Bastiaan Engelhardt, beleidsmedewerker bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken
Door:	Andrea Dijkstra
Thema:	Zijn werk bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken

Nadat ik de metaaldetectorpoortjes bij de ingang heb overleefd, spreek ik met Bastiaan Engelhardt over zijn werk bij het Ministerie van Buitenlandse zaken. Hij werkt daar nu ruim een jaar als beleidsmedewerker bij de Directie Milieu en Water en is voor dit thema eerste aanspreekpunt voor Guatemala en Nicaragua. Na 1 jaar Sociale Geografie gestudeerd te hebben aan de Universiteit Utrecht is hij overgestapt naar Internationale Economie. Tijdens zijn studie heeft hij een meisje leren kennen in Mexico wat, zoals hijzelf zegt. “een vakantieliefde is die een beetje uit de hand is gelopen” aangezien zij nu zijn vrouw is met wie hij al vier jaar in Den Haag woont. Zijn afstudeeronderzoek heeft hij gedaan naar Max Havelaar-bananen op de Dominicaanse Republiek. In de voorbereiding voor deze trip kwam hij in contact met het CEDLA. Hij merkte dat veel studenten de behoefte hadden om kennis over Latijns Amerika uit te wisselen, door middel van bijvoorbeeld scripties. Daarom besloot hij samen met onder andere Annelies Zoomers en Evert Jan Quak een organisatie op te richten die studenten bij elkaar brengt die geïnteresseerd zijn in Latijns Amerika. We hebben hier dus te maken met één van de oprichters van het SONLA en ter ere hiervan een extra lang artikel over zijn huidige werkzaamheden!

Na het schrijven van zijn scriptie en afronden van zijn studie is hij bij een adviesbureau voor maatschappelijke communicatie, Schuttelaar en Partners in Den Haag, gaan werken. “Dit adviesbureau is gespecialiseerd in advies over hoe op

communicatiegebied om te gaan met maatschappelijke druk. Ik heb daar drie jaar met plezier gewerkt en heel veel bedrijven, NGO’s en overheden leren kennen. Vorig jaar lente heb ik de overstap naar het Ministerie gemaakt omdat ik graag meer internationaal wilde gaan werken en ook graag in de ontwikkelingssamenwerking.”

Als ik hem vraag hoe hij bij Buitenlandse Zaken terecht is gekomen vertelt hij dat iemand hem had getipt dat ze weer beleidsmedewerkers zochten. Hij vertelt me dat de sollicitatieprocedure wel heel pittig is omdat je door een aantal rondes moet, je getest wordt op talen en dus behalve Engels ook Frans moet kunnen spreken. “Direct nadat ik mijn sollicitatiebrief de deur uit deed ben ik op Franse cursus gegaan. Het is heel spannend omdat er vele rondes zijn, er veel mensen afvallen en je ook bijvoorbeeld voor een commissie van vijf mensen moet verschijnen. Ik was echt superblij toen ik hier mocht komen werken en de opleiding mocht gaan doen.” Bastiaan refereert hier aan de drie maanden durende opleiding voor beleidsmedewerkers die door de Universiteit Leiden in een dependance op het Plein worden gegeven. “Je zit drie maanden met z’n twintigen in de schoolbanken, werkt heel veel samen, houdt veel presentaties en leert over bijvoorbeeld geschiedenis, internationaal recht en internationale betrekkingen maar soms ook vakken waar ik met mijn studie wat minder mee had te maken, zoals bestuursrecht. Je leert je ‘klas’ dus heel intensief kennen en het leuke is dat het nu dus allemaal collega’s van me zijn wat hartstikke

leuk is want zo heb je al wat contacten tussen de 5000 mensen die bij het Ministerie werken.” Bastiaan vertelt me dat hij die drie maanden nog helemaal niet wist bij welke directie hij zou worden geplaatst maar dat er gelukkig een positie bij de Directie Milieu en Water vrij was waar hij nu ruim een jaar zit.

Als ik Bastiaan vraag wat de functie van beleidsmedewerker nou eigenlijk inhoudt komt hij met een behoorlijk ingewikkeld verhaal. “Ik werk bij de afdeling Nationaal Beleid en wij zijn een soort aanspreekpunt voor milieu- en waterdeskundigen bij de Nederlandse ambassades in de 36 ontwikkelingslanden, waarmee Nederland samenwerkt. Van de 36 ontwikkelingslanden werken we in 12 landen met overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties samen op milieugebied, variërend van bossen tot energie. In zeven landen wordt op het gebied van water gewerkt waarbij je het dus bijvoorbeeld hebt over drinkwater en sanitatie, maar het kan ook gaan over zogenaamd ‘integraal waterbeheer’ zoals irrigatie. Het gaat er uiteindelijk om dat door het investeren in milieu en water de armoede vermindert. Ik fungeer op dit gebied voor een aantal landen waaronder Guatemala en Nicaragua als eerste aanspreekpunt. Als dus iets in het land gebeurt wat relevantie heeft voor het milieubeleid hier of dat moet worden doorgespeeld binnen de organisatie naar de minister gaat dat via mij. En andersom moeten wij beleid dat wij in Den Haag maken afstemmen met de landen zelf. Beleid is volgens mij pas relevant als het ook uitgevoerd kan worden. Het gaat dus om heel veel afstemming maar bijvoorbeeld ook in het begin van het jaar over de hele planmakerij van de ambassades waarbij wij beoordelen of daar milieu en water voldoende aan bod komen en of de plannen van de ambassade voldoende ambitie hebben.”

Ik vraag hem hoe hij het vindt dat hij “geografisch flexibel” moet zijn omdat hij bij Buitenlandse Zaken werkt. Hij antwoordt dat hij nu al weet dat hij hier maar tot 2007 zit en dus in de zogenaamde overplaatsingsronde zit. “Elke zomer veranderen hier heel veel mensen van positie waarbij ze naar een andere directie gaan, naar een andere ambassade of terug naar Nederland komen. Ik heb het hier ook met mijn vrouw over gehad en we vinden het leuk om in het buitenland te gaan werken en hebben er heel

veel zin in. En het heeft het voordeel dat je nog eens wat van de wereld ziet. Maar anderzijds weet je soms ook niet waar je wordt geplaatst. Je kan bijvoorbeeld wel zeggen dat je iets van milieu weet, Spaans spreekt en Latijns Amerika leuk vindt en dat je daarom graag naar Guatemala wilt maar voor hetzelfde geld sturen ze je naar China of Zimbabwe. Daar moet je dus van houden. Dat moet je leuk vinden. Ik weet nu ook nog niet of ik dat leuk vind. Maar ik heb me er op ingesteld dat ik wel overal naartoe wil, maar het liefst natuurlijk wel verder dan België. Maar zo flexibel willen zijn is wel een keuze die je moet maken als je hier gaat werken.”

Als ik Bastiaan vraag hoe zijn werkdag eruit ziet vertelt hij dat hij gister een kennismakingsgesprek had met drie mensen die werkzaam zijn in de bossensector in Suriname, waar Nederland ook mee samenwerkt, en dat hij daar vandaag een verslag over heeft geschreven. Verder vertelt hij dat hij zich bezig houdt met de externe communicatie van de directie zoals de teksten over Milieu en Water voor de internetsite www.minbuza.nl. “Ook ben ik met vele anderen bezig met de rapportage van 2004 aan de Tweede Kamer waarin we moeten laten zien wat we nou concreet hebben gerealiseerd in ontwikkelingslanden. Er wordt namelijk steeds meer naar resultaten gekeken - hoeveel arme mensen zijn er nou beter van geworden? Hoeveel mensen hebben nou toegang gekregen tot drinkwater of tot energie? Hoeveel hectare bos is er nou geplant? En in hoeverre zijn de sanitatievoorzieningen verbeterd? Dit is een gigantische klus waar ruim honderd ambtenaren mee bezig zijn.” Ik vertel Bastiaan dat ik in de functiebeschrijving voor beleidsmedewerker ook zag staan dat het beantwoorden van kamervragen tot de taken behoort. Bastiaan beaamt dit en vertelt dat toevallig vandaag een collega van hem schriftelijk vragen moest beantwoorden die Van Bommel van de SP had gesteld naar aanleiding van een artikel waarin milieudefensie had beweerd dat Nederland via de Wereldbank zou investeren in ‘niet duurzame projecten’. “Deze vragen komen dan inderdaad bij iemand op zijn bureau die moet zien deze vragen te beantwoorden. Dit komt vaak neer op afstemmen met andere directies, met andere ministeries en desnoods met ambassades. Als een kamerlid dus iets vraagt over milieu of water in bijvoorbeeld Guatemala komt de vraag

waarschijnlijk bij mij. Als het overigens algemeen politiek is dan komt de vraag bij de medewerker die zich de hele dag alleen maar met Guatemala bezighoudt.”

Als ik begin over de ‘eeuwige’ verwarring hoe het nou zit met het Ministerie van Buitenlandse Zaken en zijn drie bewindslieden, Minister Bot van Buitenlandse Zaken, Staatssecretaris Nicolai voor Europese zaken en de Minister Van Ardenne voor Ontwikkelingssamenwerking, legt Bastiaan uit hoe het Ministerie ongeveer is opgedeeld. “Het Ministerie is onderverdeeld in vijf Directoraat Generalen. Eén van die vijf heet het Directoraat Generaal Internationale Samenwerking (DGIS) waar weer vijf directies onder vallen waar één zich bezighoudt met onderwijs, één met reproductieve gezondheidszorg en aids, één met de effectiviteit van ontwikkelingssamenwerking, één met economische ontwikkeling in ontwikkelingslanden en één met milieu en water. In principe is de minister met wie ik te maken heb Minister voor ontwikkelingssamenwerking Agnes van Ardenne. En zij is dus ook verantwoordelijk voor het beleid voor die 36 landen. Maar er zijn natuurlijk ook landen waar naast het ontwikkelingsbeleid er ook allerlei politieke zaken spelen. En die politieke zaken worden behandeld door regiodyrecties. Het is dus echt een matrixorganisatie: je hebt mensen verantwoordelijk voor landen en regio’s en je hebt mensen, zoals ik, verantwoordelijk voor thema’s. En sommige landen vallen dus zowel onder ontwikkelingssamenwerking als onder buitenlands beleid terwijl velen niet onder ontwikkelingssamenwerking vallen maar wel onder buitenlands beleid. China en Brazilië zijn bijvoorbeeld geen ontwikkelingslanden maar we werken er wel mee samen. Maar het ontwikkelingsgeld gaat in principe alleen naar die 36 landen.”

Ik vertel dat het mij verbaast dat er maar vijf landen zijn in Latijns Amerika waar Nederland ontwikkelingsgeld aan geeft. Bastiaan reageert dat “gezien de armoede in bepaalde landen dat inderdaad best wel weinig is. Vroeger zaten we onder minister Pronk geloof ik in 80 landen, toen in 20 en nu in 36. Maar vroeger deden we ongeveer alles overal waardoor we heel versnipperd bezig waren. Er moet dan een keuze gemaakt worden waar Nederland zich op focust en dan wordt er

bijvoorbeeld besloten om Peru niet meer als een ontwikkelingsland te beschouwen maar als een ‘gewoon’ land waarmee Nederland bilaterale relaties heeft. Er gaat dan dus geen ontwikkelingsgeld meer naartoe maar er wordt wel mee gehandeld en bedrijven worden geholpen.”

Ik spreek ook met Bastiaan over de G8 bijeenkomst die dan net achter de rug is en vraag wat hij vindt van de visie dat de oplossing van het armoede probleem meer ligt in de toename van handel met de arme landen dan in het geven van ontwikkelingshulp. Bastiaan is het hiermee eens en zegt dat dit ook past in zijn opvatting dat je er bij milieu en water projecten na een paar jaar uit moet stappen omdat mensen het dan gewoon zelf moeten doen. Bovendien vertelt hij mij dat er nauwelijks een relatie is tussen hulp en economische groei wat het IMF in een onlangs verschenen rapport ook concludeerde. “In Afrika wordt al vijftig jaar geld gepompt en er komt weinig op gang. Je kan ook zeggen, kan je nagaan hoe slecht het was geweest als er helemaal geen hulp was geweest. Ik geloof dat er zo ongeveer 450 miljard euro de afgelopen decennia ingepompt is. Dat is verschrikkelijk, want dat geld komt niet bij de armen terecht. Terwijl de zuid-oost Aziatische tijgers zoals Hong Kong, Singapore, Taiwan en Zuid-Korea het allemaal goed en op eigen kracht doen en daar allemaal hun eigen recept voor hebben. Ik ben dus helemaal voor de visie om handel op gang te laten komen met de arme landen, maar dat betekent natuurlijk ook voor Europa dat er handelsbelemmeringen moeten worden opgeheven. Maar als je bijvoorbeeld kijkt naar de Dominicaanse Republiek die handelspreferenties tot Europa heeft, werkt direct vrije handel volgens mij ook niet. Met het in één keer opheffen van alle handelsbelemmeringen zou een banaan uit de Dominicaanse Republiek in Nederland onbetaalbaar worden en eten wij alleen nog maar Chiquita-bananen uit Ecuador. Ineens opheffen kan dus volgens mij ook niet.”

Bastiaan vraagt in het gesprek ook wat ik er van vind. Ik vertel hem dat ik tijdens mijn studie steeds meer heb geleerd dat ontwikkelingshulp niet altijd positief is en dat het ook kan resulteren in het feit dat regeringen lui worden en hun problemen zelf niet oplossen, omdat ze (tijdelijk) door donoren worden

opgelost. Maar ik geef toe dat dit weer een hele negatieve visie is, maar dat ik het hierdoor wel heel moeilijk vind om er een duidelijke uitgesproken mening over te hebben. Bastiaan vertelt dat het lastige is hoe je er nou voor kan zorgen dat de armen ook kunnen meegroeien. “Want handel zorgt inderdaad voor economische ontwikkeling, maar hoe zorg je er nou voor dat iedereen kan meeprofiten van die economische ontwikkeling. Ik vertel Bastiaan dat ik ook had gelezen op de site van Buitenlandse Zaken dat Nicaragua nog een heel arm land is maar dat Guatemala daarentegen rijker aan het worden is maar dat er enorme ongelijkheid heerst. Bastiaan beaamt dat in dit land de verschillen steeds groter worden en dat dit ook eigenlijk het grote probleem is. “Er wordt wel gezegd dat Guatemala eigenlijk geen armoedeprobleem heeft. Dat is eigenlijk best wel cru om te stellen. Ik ben nog niet in Guatemala geweest, maar wel in zuidelijk Mexico, dat met een grote indianenbevolking op Guatemala lijkt, en als je daar rondloopt denk je dat ook Mexico op heel veel vlakken wel een ontwikkelingsland is. Ze zeggen dan ook dat het eigenlijk geen armoedeprobleem is, maar vooral een verdelingsprobleem. Hoe het ook zij, er is veel armoede en daar moet iets aan gebeuren”. Ik vraag of het feit dat het in veel Latijns Amerikaanse landen dus niet om een armoedeprobleem, maar om een verdelingsprobleem gaat de reden kan zijn waarom er relatief gezien zo weinig Latijns Amerikaanse landen tot de 36 ontwikkelingssamenwerkingslanden behoren. Bastiaan antwoordt dat de focus van de ontwikkelings-samenwerking op Afrika en Azië ligt. “De landen in Latijns Amerika zijn natuurlijk relatief rijker dan de Afrikaanse landen. Toch zijn er ook een hoop Latijns Amerikaanse landen waar schrijnende armoede is en waar Nederland niet zit,

bijvoorbeeld Haïti. Dit komt omdat er geen stabiele regering en de kwaliteit van bestuur is voor Nederland een belangrijke reden om wel of niet met een land samen te werken. Maar ik vind het zonde, omdat de bevolking weinig aan zo’n antwoord heeft en er in mijn ogen wel iets moet gebeuren, desnoods door de Fransen of door Europa. De keuzes waarom een land nou wel of niet wordt geselecteerd zijn eerlijk gezegd niet altijd even helder. We zitten bijvoorbeeld wel in Colombia en niet meer in Ecuador, terwijl de problemen vergelijkbaar zijn.”

Ik vraag Bastiaan wat hij aan de lezers zou aanraden die bij Buitenlandse Zaken willen komen werken? “Het is ten eerste belangrijk dat je al wat werkervaring hebt. Daarbij is het bedrijfsleven een ontzettend goede leerschool, niet alleen omdat je veel organisaties kan leren kennen, maar ook omdat je meer bedrijfsmatig leert denken en ik denk dat dat bij ambtenaren heel veel meerwaarde oplevert. Ten tweede moet je zorgen dat je je talen spreekt en dat je wat buitenlandervaring hebt, wat de meesten bij het SONLA wel hebben doordat ze hun onderzoek in het buitenland hebben gedaan. Vaak is het een extra voordeel als je in het buitenland ook een tijdje hebt gewerkt, wat ik overigens zelf niet heb gedaan. Tenslotte moet je het wel leuk vinden om in een ministerie te werken, om in een bureaucratie te werken. Dat is ook eigenlijk de reden waarom ik zou aanraden om eerst bij een NGO of bij een bedrijf te gaan werken, aangezien het bedrijfsleven gewoon wat sneller, resultaatgerichter en dienstgerichter is. Bij een bedrijf sta je ook meer met je voeten in de klei, zeker als je bij een klein bedrijfje werkt. En doe gewoon wat je leuk vindt en probeer het dan en dan moet het wel lukken!”

“Jongeren op zoek naar een nieuw bestaan”

Ervaringen uit het veld

Door:	Nienke Poortvliet en Anika Kerkvliet
Land:	Colombia
Organisatie:	Pax Christi
Doel:	Ondersteuning van twee verschillende jongerenprojecten

Afgelopen juli zijn we in totaal met zes vrijwilligers naar Colombia afgereisd om mee te werken aan een project van Pax Christi Nederland. Pax Christi is een internationale vredesorganisatie en ondersteunt lokale vredesinitiatieven en projecten wereldwijd. Ze brengt jongeren van verschillende landen samen, die de intentie hebben om door middel van projecten, aan een betere en vrediger samenleving te werken. Sinds de jaren tachtig werkt Pax Christi Nederland aan vredesopbouw en mensenrechten in Colombia in de departementen Tolima, Oriente de Antioquia en Cauca. In Cauca hebben we aan twee verschillende projecten deelgenomen. Totaal zijn we met zes vrijwilligers richting Colombia vertrokken waarbij drie, van ons meewerkten aan een project in de Afro-gemeenschappen (zie het artikel van Nienke Poortvliet) en de andere drie zich inzetten voor het inheems gevangenisproject (zie het artikel van Anika Kerkvliet).

Een project in de Afro-gemeenschappen in Cauca, Colombia.

Een impressie van Nienke Poortvliet

Na zes maanden voorbereiding was het eindelijk zo ver. Op zaterdag 2 juli stapten wij in het vliegtuig richting Colombia. We werden uitgezonden door Pax Christi om een maand vrijwilligerswerk te gaan doen in Puerto Tejada, een dorp niet ver van Cali. We zouden een lokaal jongerenproject gaan ondersteunen door het geven van workshops en door met de jongeren samen te werken aan het project.

Met gezonde spanning zagen wij ons verblijf in Colombia tegemoet. Het beeld dat er van Colombia bestaat is immers niet rooskleurig. Drugs, gewapende groepen die elkaar al decennialang bevechten, hoge criminaliteit, grote onveiligheid. Hou zou het zijn om in een conflictgebied te werken en te verblijven? Hadden we ons voldoende voorbereid? Hoe zouden onze workshops verlopen? Konden wij als Nederlandse delegatie wel echt wat bijdragen aan het project?

Situatie in Colombia

In januari begon het voorbereidingstraject voor ons bezoek aan Colombia in Juli. Een delegatie van drie meiden: Heleen, Simone en ik zouden

een maand verblijven in het dorp Puerto Tejada. De voorbereiding bestond in de eerste plaats uit een beeld krijgen van de situatie in het land en de omstandigheden waarin de jongeren leven. We leerden dat Colombia al decennialang verwickeld is in een gewapende strijd tussen drie verschillende partijen; de guerrilla, de paramilitairen en het leger. In het openbaar staan de partijen lijnrecht tegenover elkaar, maar in de praktijk wordt er ook samengewerkt en onderling gehandeld. De verschillende partijen zijn belangrijke machtsfactoren in de samenleving en een deel van het conflict is nauw verbonden met de drugshandel in Colombia. De jarenlange strijd heeft grote delen van de maatschappij ontworpen. De economische, politieke en maatschappelijke gevolgen zijn niet te overzien.

De gevolgen zijn met name zichtbaar in de departementen in het zuidwesten van Colombia, zoals het departement Cauca, waar de strijd het hevigst wordt gevoerd. In Cauca bevinden zich verschillende afrosamenlevingen midden in het geweld. Een voorbeeld van een afrosamenleving is het dorp Puerto Tejada, een dorp met 50.000 inwoners. Het dorp ligt op ruim 10 minuten van Cali, maar is verstoken van goede energievoorziening en er is geen stromend water. De lokale overheid functioneert slecht, een effectief politie- en

justitieapparaat ontbreekt. Daarbij is er geen werk en mensen zijn arm. Hechte familiestructuren brokkelen af met name onder de arme mensen, waardoor kinderen vaak aan hun lot worden overgelaten.

In de meest arme wijken zijn de problemen het grootst. Het is dan ook niet verwonderlijk dat in deze wijken de beruchte jeugdbendes, de 'pandillas', ontstaan. In totaal hebben zo'n 300 jongeren zich georganiseerd in drie verschillende jeugdbendes. Bendes die roven, stelen en moorden en voornamelijk elkaar bestrijden. De jongste bendeleden zijn rond de 10 jaar en de meesten worden niet ouder dan 28. Hoe meer doden de jongens op hun geweten hebben, hoe hoger zij stijgen in de bendehiërarchie. In de afgelopen 3 jaar zijn er alleen al in het dorp Puerto Tejada 1000 jongeren vermoord. Door gebrek aan vertrouwen in de rechterlijke macht en uit angst voor represailles wordt er geen aangifte gedaan. Straffeloosheid is de norm. Jongeren sterven naamloos, zonder gezicht, zonder identiteit.

Het project

In deze situatie besluit een groep jongeren uit Puerto Tejada een project op te zetten om een uitweg te zoeken uit deze uitzichtloze situatie. Het project wat zij opstarten heeft als algemeen doel het verbeteren van de mensenrechten voor jongeren. Ook hopen zij de organisatie onder de jongeren te stimuleren. Een organisatie die nodig is om daadwerkelijk een verandering teweeg te brengen. Zij noemen het project "Jóvenes en busca de nuevos sueños"¹ Het project richt zich op jongeren in vier nabijgelegen dorpen; Puerto Tejada, Villa Rica, Padilla en Caloto. Alle vier de dorpen zijn Afrosgemeenschappen.

Het concrete plan dat zij hebben is het vastleggen en naar buiten brengen van verhalen van slachtoffers van geweld. Het doel is de slachtoffers weer een gezicht te geven en familieleden en de gemeenschap een kans te geven te rouwen om hun doden. Daarbij hopen ze met de gegevens beter grip te krijgen op de situatie; wie zijn de slachtoffers, hoeveel zijn het er en wanneer en waar zijn ze vermoord? Misschien dat er dan ooit aangifte kan worden

gedaan van de misdrijven. Misschien dat de straffeloosheid ooit kan worden doorbroken.

Om het plan te realiseren zetten de jongeren een database op met gegevens van de slachtoffers. De gegevens worden verzameld middels het interviewen van familieleden van slachtoffers. Dit interviewen zal aan de hand van vragenlijsten door de jongeren zelf worden gedaan.

Voor ons bezoek bevond het project zich in een impasse. De jongeren wisten niet goed hoe ze verder moesten. Er was een voorzichtige poging gedaan om een database op te zetten met gegevens van slachtoffers uit de kerkregisters. Er was nog geen vragenlijst, de jongeren vonden het eng om de families te benaderen en er was dus nog niet geoefend met interviewen.

Op basis van deze informatie besloten wij ons in eerste instantie te richten op het opnieuw motiveren van de jongeren om met het project door te gaan. Vervolgens gaven de jongeren aan dat zij graag samen met ons wilden nadenken over de manier waarop je de familieleden van de slachtoffers kan benaderen en bereiken. Daarnaast hadden wij het plan om samen met hen vragenlijsten op te stellen en te gaan oefenen met interviewtechnieken.

Het bezoek

Op zondag 3 juli op het vliegveld van Cali werden wij hartelijk ontvangen door de jongeren. Na een korte periode waarin we konden wennen aan de situatie in Puerto Tejada en nadat we kennis hadden gemaakt met de verschillende mensen in de verschillende dorpen ging onze eerste workshop van start. De groepen waar we de workshops aan zouden geven bestonden uit 25 mensen. Eén workshop gaven wij steeds twee keer aan twee verschillende groepen. De onderwerpen die wij behandelden sloten goed aan bij het project en bij de wensen van de jongeren. Gaande weg hebben we thema's en werkvormen deels bijgesteld en aangepast.

Over het algemeen was het soms wel moeilijk de jongeren te bereiken. De groepen waren groot en de niveaoverschillen tussen de jongeren aanzienlijk. De spanningsboog van de deelnemers was kort, wij moesten veel afwisseling in de workshops brengen door verschillende werkvormen te gebruiken. Klassikaal lesgeven was moeilijk. De jongeren

---

¹ Jongeren op zoek naar nieuwe dromen. Vrij vertaald jongeren op zoek naar een nieuw bestaan.

stelden zich passief op en konden zich slecht concentreren. Wat wel heel goed werkten waren spelvormen, theatrale oefeningen en het werken in groepjes. In de loop van de maand raakten jongeren steeds meer betrokken, wisten wij beter wat wel en niet werkte en was het makkelijker contact te krijgen. Waar wij steeds weer door werden getroffen was hun creativiteit, hun expressie en hun theatrale talenten. Op sommige momenten maakte dat de workshops heel leuk, spannend en dynamisch.

Uiteindelijk hebben wij samen met de jongeren twee vragenlijsten om de familieleden van de slachtoffers te interviewen opgesteld. De jongeren hebben hun interviewtechnieken getraind en er ligt een uitgewerkt plan om een Mars voor de doden te houden in Puerto Tejada. Deze mars is in eerste instantie bedoeld voor de familieleden om hun doden te herdenken. Daarbij vormt de mars ook een mooie mogelijkheid om de familieleden te benaderen met de vraag of zij deel willen nemen aan het project.

Naast concrete resultaten betekende onze aanwezigheid een stimulans voor het project en voor de organisatie van de jongeren. Het bezoek van drie Nederlandse meiden aan gemeenschappen zoals Puerto Tejada en de omliggende dorpen en het feit dat mensen van buiten zich ook druk maken om de situatie aldaar heeft meer effect dan je in eerste instantie denkt. Misschien ligt de grootste waarde van ons bezoek, zowel voor hen als voor ons, wel vooral in het contact wat er is geweest. In de uitwisseling van ideeën, gedachten en ervaringen.

Ik heb van het bezoek heel veel geleerd over de situatie in Colombia, over de Afrogemeenschappen en hun specifieke problemen. We zijn niet direct geconfronteerd met geweld of met één van de gewapende groepen, maar onder de oppervlakte voel je het conflict en zijn gevolgen en natuurlijk hebben wij er met veel mensen over gesproken. In die zin werd ik dan ook getroffen door de kracht en de humor van de Afro's. Ondanks de moeilijke en toch vaak uitzichtloze situatie waarin zij zich bevinden weten ze toch door te gaan met een levenslust en inventiviteit die veel indruk heeft gemaakt.

Wat mij ook raakte was de verbazing van de Afro's dat wij zo toegankelijk waren en

dat we als blanken gelijkwaardig met hen om konden en wilden gaan. Dat hadden ze niet verwacht....

De zin van het bezoek

Een maand was natuurlijk veel te kort om een belangrijke bijdrage te kunnen leveren aan mogelijke oplossingen van het conflict in Colombia of om een bijdrage te leveren aan de verbetering van de levenssituatie van de Afro's. We hebben nu ook weinig invloed meer op het verloop en op de uitvoering van het project.²

Ondanks onze misschien beperkte bijdrage vind ik toch dat ons bezoek zin heeft gehad. Het contact dat tussen de Nederlandse delegatie en de Colombiaanse jongeren is geweest is van groot belang. Het heeft gezorgd voor meer begrip en een grotere betrokkenheid bij elkaar. Van onze kant blijft het van belang om aandacht te vragen voor de situatie in Colombia, om betrokken te blijven bij de Colombiaanse samenleving en haar problemen en vooral om de Colombiaanse bevolking te blijven steunen in hun strijd om een menswaardig bestaan.

Tot slot wil ik graag een belofte inlossen. Ik heb aan vele van mijn nieuwe Colombiaanse vrienden en kennissen beloofd om na terugkomst in Nederland het eenzijdige

---

² Pax Christi blijft de jongeren waarschijnlijk wel ondersteunen. Er zullen nieuwe workshops door lokale specialisten worden gegeven en misschien dat er volgend jaar een nieuwe delegatie jongeren naar Colombia kan vertrekken om het project te ondersteunen. Mocht je geïnteresseerd zijn, hou dan de website www.paxchristi.nl in de gaten voor de eerstvolgende informatiebijeenkomst. Je kan ook altijd contact met mij opnemen voor eventuele vragen. E-mail: nienke_p@yahoo.com

negatieve beeld van Colombia te nuanceren. Ik heb beloofd te verklaren dat ik met eigen ogen heb gezien en meegemaakt dat Colombia, ondanks de problemen, een prachtig land is met goede, eerlijke en hartelijke mensen. Bij deze!

Een Inheems gevangenisproject in het Noorden van Cauca, Colombia.

Een impressie van Anika Kerkvliet

Mijn interesse om als vrijwilligster mee te werken aan dit project vloeit voort uit het feit dat ik de studie Taal en Cultuurstudies met de specialisatie Latijns Amerika gevolgd heb. Door mijn stage bij Pax Christi op de afdeling Colombia ben ik steeds meer geïnteresseerd geraakt in dit land. Twee jaar geleden ben ik voor het eerst in Colombia geweest om mee te werken aan een project van Pax Christi en heb ik tevens onderzoek gedaan voor mijn scriptie. (zie nieuwsbrief nr.11)

Doel van het inheems gevangenisproject

Tijdens mijn verblijf in Colombia heb ik samen met Esther en Sarah gewerkt aan het inheems gevangenisproject. Het algemene doel van dit project is om de situatie van inheemse gevangenen in het departement Cauca te analyseren en te inventariseren. Daarnaast is het juridische aspect van belang en wordt een bijdrage geleverd aan het resocialisatieproces van inheemse gevangenen en hun familieleden volgens het inheems recht. Het project richt zich op inheemse gevangenen in het departement Cauca en binnen dit project hebben wij een concrete bijdrage geleverd.

In het Noorden van het departement Cauca zijn een aantal visitatiecommissies opgericht die, voordat wij kwamen, al gevangenen bezochten. De jongeren die deze gevangenen bezoeken, zijn studenten van de 'Escuela de Derecho' (School voor de mensenrechten) Ze hebben al veel kennis omtrent mensenrechten en het rechtssysteem. Wij zijn met deze Colombiaanse jongeren, indígenas (indianen), mee geweest met gevangenisbezoeken en hebben hen geholpen een zo goed mogelijke database op te stellen. Tijdens ons bezoek gebruikten ze al een checklist waarmee ze de gegevens en de situatie van inheemse gevangenen op een systematische manier konden verzamelen.

Door middel van workshops bekeken we met de Colombiaanse jongeren welke internationale standaarden er zijn die gebruikt worden bij visitatiecommissies wereldwijd en ook kwamen thema's als mensenrechten en rechten van gevangenen aan de orde. Bovendien was het van belang dat duidelijk werd wat voor gegevens belangrijk zijn om uiteindelijk een internationaal rapport te kunnen schrijven over de situatie van inheemse gevangenen. Ook informatie over internationale organisaties, aan wie men een rapport kan richten, was belangrijk.

Workshops

Eén van de onderdelen van het project bestond uit het geven van workshops. In Nederland hebben we ons een half jaar lang kunnen voorbereiden op onze reis. We hebben vijf workshops gemaakt en ons goed ingelezen in de situatie en het conflict in Colombia. Zo kregen we bijvoorbeeld ook een veiligheidstraining en spraken we met verschillende mensen die ervaring hadden met het bezoeken van gevangenen. Uiteindelijk zijn we goed voorbereid richting Colombia vertrokken. Tijdens ons verblijf in Colombia hebben we totaal vijf workshops (talleres) gegeven aan ongeveer 15 studenten van de School voor de mensenrechten. Voordat we de eerste workshop gaven, hebben we een korte presentatie gegeven en verteld wat onze rol in het project zou zijn. Voor ons was het ook interessant om te horen wat hun ervaringen zijn in het project en hoe het met het project gaat. In de eerste workshops hebben we diverse onderwerpen behandeld zoals mensenrechten en rechten van gevangenen. Ook kwamen thema's als internationale standaarden en de internationale gemeenschap aan de orde. Het is natuurlijk altijd afwachten hoe de workshop gaat verlopen en of het niet te theoretisch is, maar het ging heel goed! De informatie kwam goed over en ze vonden de onderwerpen interessant.

Aangezien de eerste workshop heel theoretisch was, hebben we deze afgewisseld met 'dinámicas', wat een soort van groepsspelletjes zijn waarbij men opdrachten krijgt over de behandelde theorie. Zo werd de groep bijvoorbeeld verdeeld in kleine groepjes en per groep moest men opschrijven wat hun ervaringen waren tijdens hun gevangenisbezoeken. Daarna moest men een presentatie

houden over hun ervaringen wat ze ook leuk vonden om te doen. Opvallend was dat de indianen erg goed samenwerken, iedereen aan het woord laten en heel erg gemotiveerd zijn! Het was echt leuk en bijzonder om met hen samen te mogen werken.

De overige workshops waren minder theoretisch waarbij we meer gewerkt hebben met 'dinámicas', wat voor hen een perfecte werkvorm blijkt te zijn. In één van de workshop hebben we de internationale standaarden behandeld en besproken wat de belangrijkste aandachtspunten zijn wanneer je een gevangenis bezoekt. We hebben gewerkt met tekeningen, foto's, rollenspellen en ook kwamen discussies over de verschillende onderwerpen op gang. In de derde workshop kwam de interviewlijst en database (waar ze de informatie uit de interviews in opslaan) aan de orde. Tijdens de workshops probeerden we de informatie zoveel mogelijk te betrekken op hun eigen project wat aardig lukte. In de laatste workshops hebben we vooral aandacht besteed aan het schrijven van een internationaal rapport en daar zijn ze dan ook mee aan de slag gegaan.

Gevangenisbezoeken

Eén van de onderdelen van het project is het bezoeken van gevangenissen. Tijdens ons verblijf hebben we zes gevangenissen kunnen bezoeken en zijn we meegegaan met de visitatiecommissies. Voor mij was het niet de eerste keer dat ik gevangenissen in Colombia bezocht. Twee jaar terug heb ik ook meegewerkt aan een project van Pax Christi waarbij ook visitaties aan gevangenissen op het programma stonden. Desalniettemin waren de bezoeken erg indrukwekkend en was het interessant om met de gevangenen te praten. Bij elk bezoek gingen we met de jongeren mee die in de visitatiecommissies zaten. Terwijl de Colombiaanse jongeren interviews hielden met gevangenen hadden wij de mogelijkheid om met gevangenen te praten en om de gevangenis te bekijken. In de meeste gevangenissen is er een patio aanwezig waar de gevangenen de hele dag verblijven. Vaak is er nog een andere plek waar de gevangenen kunnen werken, onderwijs kunnen genieten of sporten. De meeste Colombianen in Cauca zitten gevangen voor 'ley 30' (wegens drugs), maar ook voor bijvoorbeeld moord en diefstal.

Een groot probleem vormt de overbevolking in de gevangenissen van Cauca. Zo bezochten wij een gevangenis waar de cellen geschikt waren voor twee personen, maar waar vijf mensen verbleven. Wegens gebrek aan ruimte slapen sommigen dan ook op de grond op een dun matrasje. Ook was het opvallend dat er in een paar gevangenissen weinig frisse lucht was bij gebrek aan ramen en goede ventilatie. Hierdoor was het erg benauwd en warm. In vergelijking met de grotere gevangenissen, was de situatie in de (kleinere) gevangenissen die wij bezochten nog redelijk.

Naast de bezoeken aan de staatsgevangenissen, hebben we ook een inheemse gevangenis bezocht waar de indianen nog volgens het inheems recht berecht worden en lijfstraffen worden toegepast.

Resultaat

We hebben een maand intensief met de Colombiaanse jongeren samengewerkt en dit heeft zeker zijn vruchten afgeworpen. We hebben bijna alle workshops gegeven die we voorbereid hadden en konden meer doen dan we vooraf gedacht hadden. De Indiaanse jongeren zijn nu bezig met het schrijven van een internationaal rapport om op deze manier aandacht te vragen voor de situatie van indiaanse gevangenen. Niet alleen hebben we een bijdrage kunnen leveren aan het project, ook is het een hele leuke en leerzame uitwisseling geweest. Ik heb veel van de indiaanse jongeren geleerd over het inheems recht en de situatie waarin ze verkeren. Het is bijzonder om te zien hoe gemotiveerd en enthousiast ze zijn, terwijl ze midden in een samenleving van geweld leven waar het conflict aan de orde van de dag is.

Zowel het project waar wij aan meegewerkt hebben, als de situatie in Colombia, verdient zeker meer aandacht³. Ondanks de vele problemen die het land kent, is Colombia een geweldig mooi land waar de mensen erg hartelijk en gastvrij zijn.

---

³ Op 19 oktober zullen Nienke en Anika op de paseo 2005 een lezing geven over beide projecten en hun ervaringen in Colombia. Zie voor meer informatie: www.sonla.nl

De lange weg naar gerechtigheid

De wijze waarop Argentinië is omgegaan met het dictatoriale verleden en welke invloed straffeloosheid heeft op het huidige functioneren van politie en justitie.

Achtergrond

Door:	Reinier Asscheman, Landdeskundige Argentinië
Organisatie:	Amnesty International
Thema:	Welke invloed straffeloosheid heeft op het huidige functioneren van politie en justitie.

In 1976 grepen in Argentinië militairen de macht om met veel geweld een poging te doen economisch en sociaal orde op zaken te stellen. Tijdens het militaire schrikbewind, dat tot 1983 duurde, zijn naar schatting tussen de 10.000 en 30.000 mensen onrechtmatig gevangen genomen, gemarteld, vermoord en 'verdwenen'. Vooral arbeiders, studenten en journalisten die kritiek uitten op de staat waren het slachtoffer in deze Vuile Oorlog. Zij zouden vanwege hun linkse ideeën een gevaar voor de staatsveiligheid vormen en daarom werden zij als subversieve elementen beschouwd.

Na de val van de militaire junta stonden Argentijnen voor de grote uitdaging dit verleden te verwerken en in de toekomst mensenrechtenschendingen te voorkomen. Een waarheidscommissie moest de waarheid achterhalen over het lot van de slachtoffers en daarnaast werden er processen gevoerd om de daders te straffen. Aan de vervolging kwam eind jaren '80 een abrupt eind toen onder druk van het leger twee amnestiewetten werden aangenomen, waardoor berechting niet meer mogelijk was.

Bijna twintig jaar later zijn deze wetten op 14 juni 2005 ongrondwettelijk verklaard en ligt de weg weer open om de verantwoordelijken voor mensenrechtenschendingen alsnog te vervolgen. De vraag is wat de betekenis is van dit besluit. Om deze vraag te beantwoorden zal in dit artikel worden ingegaan op de wijze waarop Argentinië is omgegaan met het dictatoriale verleden en welke invloed straffeloosheid heeft op het huidige functioneren van politie en justitie.

Waarheid en gerechtigheid

De militaire afgang tijdens de Falklandoorlog, de enorme staatsschuld van meer dan 35 miljard

dollar en de openlijke ruzie tussen de verschillende legeronderdelen leidden ertoe dat in 1983 het militaire regime ten val kwam. Besloten werd op 30 oktober 1983 voor het eerst in jaren weer democratische verkiezingen te houden. De twee belangrijkste deelnemende partijen waren de *Unión Cívica Radical* en de Peronistische partij, de *Partido Justicialista*. De kandidaat voor de radicalen, Raúl Alfonsín, was een bekend mensenrechtenadvocaat en medeoprichter van de mensenrechtenorganisatie *Asamblea Permanente por los Derechos Humanos*. Het was dan ook niet verwonderlijk dat mensenrechten een van de belangrijkste thema's in de verkiezingscampagne was van de radicalen. In tegenstelling tot zijn opponenten richtte Alfonsín zich op het verleden, want hij was van mening dat een vergeten verleden geen goede basis vormt voor een democratie. Zijn uitgangspunten waren dan ook waarheidsvinding en berechting en hij beloofde het volk dat de schuldigen zouden worden bestraft. Deze beloftes hebben Alfonsín naar alle waarschijnlijkheid de verkiezingszege opgeleverd.

Omdat de nieuwe president het van groot belang achtte dat bekend zou worden wat er precies met de verdwenen slachtoffers was gebeurd, stelde Alfonsín een waarheidscommissie aan. Onder leiding van de schrijver Ernesto Sábato werd onderzocht wat er was gebeurd met de *desaparecidos*. Daarnaast zouden de verantwoordelijken voor de staatsterreur worden berecht, maar dat stuitte op meer verzet onder de militairen dan verwacht. Al tijdens het onderzoek van de waarheidscommissie werd duidelijk dat er grote weerstand was binnen het leger tegen de plannen van Alfonsín om de waarheid boven tafel te krijgen en de schuldigen te straffen. Het

onderzoek werd tegengewerkt, commissieleden werden beledigd, bedreigd en waren doelwit van aanslagen. De militairen achtten zichzelf niet schuldig omdat er volgens hen sprake was geweest van een oorlogssituatie en het leger had in het belang van de staatsveiligheid gehandeld. Die zou in het geding zijn omdat subversieve elementen als studenten, arbeiders, advocaten en journalisten kritiek uitten op de staat, linkse ideeën hadden en deze verspreidden.

Om te voorkomen dat het leger zou ingrijpen en de prille democratie zou beëindigen was Alfonsín genoodzaakt zijn doelstellingen bij te stellen en dat leidde tot het besluit alleen de leiders van de junta te vervolgen. Dit was het begin van verregaande concessies die Alfonsín onder druk van het leger in de daaropvolgende jaren zou doen.

Militaire druk

In april 1985 ging het 'Grote Proces' tegen negen juntaleiders van start. De uitspraak zeven maanden later was voor de slachtoffers en mensenrechtenorganisaties teleurstellend aangezien vier verdachten werden vrijgesproken en de straffen tegen de overige vijf aan de lage kant waren. Wel deed de rechtbank de aanbeveling om iedereen te vervolgen die betrokken is geweest bij mensenrechtenschendingen, dus ook de lager geplaatste militairen. Toen daadwerkelijk onderofficieren werden vervolgd veroorzaakte dat grote beroering binnen de krijgsmacht.

De president verloor meer en meer grip op het leger en het lukte hem niet verregaande hervormingen binnen de krijgsmacht door te voeren. Om de gemoederen tot rust te brengen besloot de regering een termijn te stellen aan de processen en in december 1986 werd de *Punto Final* wet aangenomen. Hierin was een termijn van zestig dagen vastgelegd waarbinnen nieuwe aanklachten konden worden ingediend. Vanwege de deadline was de verwachting dat het aantal aanklachten mee zou vallen, maar in plaats van de verwachte veertig werden er meer dan vierhonderd militairen aangeklaagd. Een aanzienlijk deel daarvan werd daadwerkelijk voorgeleid.

Een van hen, Alfredo Astiz, een belangrijke officier die onder de militairen op veel steun kon rekenen, weigerde voor de rechter te verschijnen. Dit vormde in het

voorjaar van 1987 voor een groep ontevreden militairen, de *carapintadas* (vanwege hun zwart beschilderde gezichten), aanleiding om een opstand te beginnen. De rebellen hadden een grote kazerne in Buenos Aires bezet en eisten dat een algehele amnestiewet zou worden aangenomen. Hoewel ze niet op algehele steun binnen het leger konden rekenen, weigerden de ingezette troepen op hun collega's te schieten en de opstand te beëindigen. De situatie dreigde volledig uit de hand te lopen toen daarop zo'n tweeduizend ongewapende burgers dreigden de kazerne te bestormen. Alfonsín besloot persoonlijk in te grijpen en ging in gesprek met de opstandelingen en poogde zo een einde te maken aan de opstand. Dat lukte door op essentiële punten toe te geven. Op 5 juni 1987 nam het parlement de *Obediencia Debida* wet aan en dat betekende dat militairen onder de rang van kolonel niet verantwoordelijk konden worden gehouden voor mensenrechtenschendingen.

Dit was een zware tegenslag voor de slachtoffers en mensenrechtenorganisatie, maar dit was nog niet alles. In 1989 kwam de Peronist Carlos Menem aan de macht en na een opstand van wederom de *carapintadas*, verleende hij eind 1990 amnestie aan iedereen die was veroordeeld wegens mensenrechtenschendingen, inclusief de juntaleden. Hiermee was de orde in het leger hersteld en verkreeg de president meer controle over de krijgsmacht, maar dit was een zware nederlaag voor iedereen die zich had ingezet voor gerechtigheid.

Autonome macht

De gevolgen van deze besluiten zijn verstrekkend en tot op de dag van vandaag merkbaar. Volgens de Verenigde Naties is straffeloosheid een van de oorzaken dat mensenrechtenschendingen blijven plaatsvinden. Door daders niet te straffen geeft de staat een signaal af dat sommigen boven de wet staan. Bovendien faalt de overheid in de uitvoering van haar belangrijkste taken, namelijk bescherming van de burgers en de rechtsstaat. Zo ook in Argentinië.

Ondanks dat het land wordt geleid door een democratisch gekozen president die ook de controle over het leger heeft, is tegenwoordig de autonomie van de politie nog aanzienlijk. Dat is tot op heden een van de grootste

zwakheden in de Argentijnse democratie. Dat komt onder meer omdat er geen duidelijk regeringsbeleid is ten aanzien van de uitvoering van politietaken. Zodoende handelt de politie naar eigen goeddunken en worden agenten die over de schreef gaan meestal niet aangepakt.

Dat zoveel politiemensen in strijd met de wet handelen komt naast de slechte beloning voort uit het feit dat verre gaande hervormingen binnen de politiemacht en het leger zijn uitgebleven. Omdat het leger zich niet meer op eigen initiatief bemoeit met binnenlandse aangelegenheden valt het gebrek aan hervormingen daar minder op, maar bij de politie des te meer. Veel politiemensen en militairen behielden na de Vuile Oorlog hun positie en konden hun carrière voortzetten, waarbij talloze militairen ontslag namen uit het leger en in dienst traden bij de politie.

Verder is ook het onderwijs aan de militaire academie en aan de politieacademie vrijwel niet veranderd en is daarmee van onvoldoende kwaliteit. Veel nieuwe politieagenten leren het vak op informele wijze op straat: zij worden ingewerkt door oudere collega's die ook al tijdens de Vuile Oorlog in dienst waren en het niet zo nauw nemen met de regels. Met alle gevolgen van dien.

Hoewel het politiegeweld van minder grote omvang is als in buurland Brazilië, worden regelmatig in rapporten van mensenrechtenorganisaties als Amnesty International voorbeelden genoemd van misdragingen door de politie, zoals corruptie, excessief gebruik van geweld tegen arrestanten of marteling van verdachten. Ook zijn politieagenten regelmatig betrokken bij criminele activiteiten, zoals bij de ontvoering en dood van Alex Blumberg, zoon van een textielmagnaat. Onderzoek wees uit dat de ontvoerders veelvuldig contact hebben gehad met het hoofd van een nieuw opgerichte anti-ontvoeringseenheid en dat hij betrokken was bij de ontvoering. Verder zijn journalisten en mensenrechtenadvocaten regelmatig het doelwit van doodsb bedreigingen en geweld. Tot slot zijn er aanwijzingen dat de politie zich schuldig maakt aan executies, waar niet alleen volwassen criminelen, maar ook straatkinderen het slachtoffer van zijn.

Veel slachtoffers zijn gevallen sinds Argentinië eind 2001 in een diepe economische crisis belandde en er grote demonstraties werden gehouden. Deze protestacties leidde tot gewelddadige confrontaties tussen de politie en de demonstranten, waarbij arrestanten ernstig werden mishandeld en zeker zeven mensen de dood vonden door politiekogels. Slechts in enkele gevallen werden kopstukken van de politie en justitie uit hun functie gezet in verband met mensenrechtenschendingen, maar over het algemeen is er tot nu toe geen actie ondernomen.

Ongrondwettelijk

De afgelopen 10 jaar zijn er verschillende processen gevoerd tegen de amnestiewetten en ook zijn er naar mogelijkheden gezocht om de wetten te omzeilen om toch nog daders te veroordelen. Zo zijn verschillende militaire leiders alsnog veroordeeld wegens hun betrokkenheid de enige misdaad die niet onder de amnestiewetten viel, namelijk ontvoering van kinderen van slachtoffers die waren vermoord of verdwenen. De laatste jaren kwamen ook steeds meer rechters tot de conclusie dat de amnestiewetten ongrondwettelijk waren en dat schuldigen bestraft dienden te worden. Uiteindelijk heeft het Hooggerechtshof in Buenos Aires op 14 juni van dit jaar om de *Punto Final* en *Obediencia Debida* wetten ongrondwettelijk verklaard en is de weg vrij gemaakt voor gerechtigheid.

Omdat in Argentinië de berechting tot voor kort vrijwel tot stilstand was gekomen, zijn er in verschillende Europese landen processen gevoerd tegen Argentijnse militairen. Zo zijn militairen die betrokken zijn geweest bij de dood van Argentijnen van Italiaanse en Spaanse afkomst bij verstek veroordeeld in Spanje en Italië. In april 2005 werd in Madrid de voormalige officier Alfredo Scilingo veroordeeld tot 640 jaar gevangenisstraf wegens zijn betrokkenheid bij de dood van 30 gevangenen. Hij was ook de eerste (oud-) militair die ook daadwerkelijk aanwezig was bij zijn proces. Momenteel loopt er in Duitsland nog een onderzoek naar de verdwijning van zes Argentijnen van Duitse komaf.

Met de beslissing van het Hooggerechtshof gaan mensenrechtenschenders ook in eigen land niet meer vrijuit. Toch is het nog maar de vraag hoeveel mensen daadwerkelijk vervolgd worden in de toekomst. Ditmaal komt dat niet vanwege dreiging vanuit het leger, maar door het feit dat een groot deel van de bevolking steeds minder geïnteresseerd is in het verleden. Zij willen zich op de toekomst richten en het verleden achter zich laten. Dit kan tot gevolg hebben dat er minder mensen zullen worden vervolgd dan verwacht omdat mensen er minder mee bezig zijn. Juist daarom is de beslissing van het Hooggerechtshof van enorm belang. Het biedt niet alleen slachtoffers en

nabestaanden de mogelijkheid om na al die jaren gerechtigheid te behalen, maar het voorkomt ook dat jongere generaties vergeten wat er is gebeurd in het verleden. Tot slot is dit ook een belangrijk signaal naar de politie en het leger dat mensenrechtenschendingen worden bestraft en dat de staat de burgers beschermt tegen gewelddadigheden door overheidsfunctionarissen.

Wil jij Reinier Asscherman 'live' zien discussiëren over mensenrechten. Kom dan 19 oktober a.s. naar de Paseo waar Reinier panellid zal zijn in de discussie over mensenrechten.

Werken en reizen in Guatemala: een bijzondere ervaring

Twee impressies van het doen van vrijwilligerswerk voor Stichting Commundo in Guatemala.

Ervaringen uit het veld

Door:	Marina en Daphne
Land:	Guatemala
Organisatie:	Stichting Commundo
Doel:	Helpen met een huis bouwen / Ondersteunen van een dagopvang.

Marina en Daphne maakten een drieweekse groepsreis door Guatemala. Ze gingen 2 weken vrijwilligerswerk doen en vervolgens nog een week dit geweldige land ontdekken. De reis werd georganiseerd door Stichting Commundo. Deze stichting organiseert soortgelijke reizen ook in Zuid-Afrika, Sri Lanka en Thailand.

Een impressie van Marina:

“Natuurlijk maak je een voorstelling van het werken en reizen in dit land. Dat het indruk zou maken, had ik ook wel gedacht. Maar zoveel indruk...

De eerste twee weken hebben we gewerkt. Een huis bouwen voor een familie in twee weken, kan dat? Ja, dat kan. Maar dan moet ik wel vertellen wat 'huis' hier betekent. Als we eindelijk maandagochtend om 08.00 uur bij 'ons' bouwproject aankomen, blijkt het bestaande huis geheel uit metalen golfplaten te

bestaan. Aan elkaar gespijkerd en deels aan palen (waarbij nog te zien was dat dit bomen waren), uiterst gammel en na iedere windhoos moet er wel weer ergens een spijker bij of een touwtje aangetrokken worden. De familie bestaat uit negen mensen: de ouders en zeven kinderen, waaronder twee tweelingen! Ze zijn allemaal even mooi... Ze leven met zijn negenen in een kamer van 3 x 4 meter met drie bedden... Hoe de bedden verdeeld zijn weten we niet, maar een bed is ook maar 1.20 m breed, dus dat het krap is spreekt voor zich. De vloer is gewoon grond en spoelt bij iedere regenbui alle kanten op.

Op het erf staat een keuken van golfplaten met een houtgestookte oven, die enorm blijkt te roken en te walmen (luchtwegeninfecties is hier ziekte nummer een). Sanitair is een gat in de grond met ... je raadt het al: een golfplaat ervoor. De familie heeft een droom: een kamer van steen bouwen. Na veel sparen en hard werken komt het er. Er komt

zelfs meer: de familie kan (mede door de inbreng van Commundo) 3 kamers bouwen. We staan te popelen en gaan eindelijk aan de slag.

Drie bouwvakkers, waaronder een voorman, doen het werk en geven ons opdrachten. In het begin voorzichtig, maar als ze zien dat wij ons mannetje staan krijgen we steeds meer en zwaardere klussen. Bovendien mogen we alles proberen! Nou, metselen is leuk, maar het valt echt niet mee...

Dus graven wij geulen voor de fundering, scheppen zand, cement en stenen door elkaar (nog even had ik gehoopt dat er een betonmolen kwam, maar nee... ook dat waren wij..). Ook sjouwen we emmers cement naar de bouwplaats en brengen in twee weken tijd honderden stenen (B2 blokken) naar het terrein. Ook mogen wij gaten in stenen hakken. Als er een kapot gaat hebben we er danig de p in. Maar al gauw blijkt dat dit bij de professionals ook gebeurt... pffft.

Het gezin is geweldig. De vader buffelt als een waanzinnige aan zijn huis. Ik heb de indruk dat hij 's nachts niet of weinig slaapt, want telkens is er de volgende morgen weer een heleboel gedaan. De kinderen zijn fantastisch. De meisjes kunnen alles: koken, wassen, strijken. De jongens (vooral de oudste van elf) kopieert het gedrag van zijn vader en de bouwvakkers en doet alles na wat zij kunnen. Geweldig! Daardoor aangestoken gaat de tweeling van zeven met zijn tweeën aan een emmer sjoeren. En ja! Het lukt. Ze brengen emmertjes cement en stenen naar binnen, tong uit de mond, super! Ook mamma doet mee als ze even tijd heeft. Ze doet onze bouwhandschoenen aan die veel te groot zijn voor haar kleine, smalle, handen. Ongelooflijk hoe wij hier met het hele gezin hun nieuwe onderkomen aan het bouwen zijn! Het is zo ontroerend en prachtig tegelijk! Dan gaat mamma tortilla's bakken op haar houtoven. Er ontstaan een enorme walm om ons heen, maar ach, dat hoort er bij. Deze tortilla's zijn de lekkerste die ik ooit heb geproefd!

Wat ongelooflijk vervelend dat ik de taal niet goed beheers, er is zoveel te vertellen aan elkaar! Hoe prachtig ik de kinderen vind en het feit dat het hele gezin meewerkt, maar ook de harmonie in het gezin. Hier kunnen vier of vijf kinderen met één vrachtauto uren zoet zijn. En als er een wiel afloopt, hebben ze de grootste

pret! Dat wordt repareren en ze blijken enorm vindingrijk te zijn. In Nederland was die auto al lang weggegooid of het middelpunt van een ruzie geworden...

Foto: Nienke Poortvliet

De dagen zijn lang: we werken van 8.00 tot 16.00 uur, en moeten ook een uur reizen. De kippenbus is een ervaring op zich. Eerst gaan alle manden, fruit, schalen en wat dies meer zij het dak op. Dan vult de bus zich en blijken de tweepersoonsbanken telkens door drie mensen bezet te worden. We zitten helemaal klem! Daartussen staan tientallen mensen en het is echt een handigheid om je tijdig uit de bus te werken... De mensen vinden ons wel bijzonder en maken vaak een praatje.

En dan is na twee weken het huis (de drie kamers dus) klaar!! Er moeten alleen nog ramen en deuren in, maar dat gebeurt in de week dat wij aan het rondreizen zijn. Tijd voor feest! Die avond drinken we een stevige borrel om alle ervaringen en emoties te verwerken. En dan begint... de rondreis!

Het meest indrukwekkend vind ik de jungle. Ik word wel gek van de muggen, maar verder is het fantastisch. De bomen zijn zo groot dat je je heel klein en nietig voelt! Zelfs de wortels zijn groter dan wij! We bezoeken

ruïnes die net zijn blootgelegd en waarvoor we twee uur moeten varen en één uur lopen en klimmen. Er is dan ook geen sterveling en je voelt de historie gewoon in de atmosfeer, prachtig. Als we teruglopen komen we een kolonie brulapen tegen. Wij allemaal blij en foto's maken, tot ze beginnen te brullen...dat is pas angst-aanjagend! Degene die vooraan staat, springt meteen de gids in haar armen. Zelfs 's nachts is het geluid enorm. Ik ben dan ook blij dat ik in mijn hutje lig. Bang voor (malaria)muggen ben ik de (koude) douche onder gerend en gauw onder mijn netje, brrr... Er komt hier gelukkig niet heel erg veel malaria voor, dus ik ga er van uit dat het gewone mugjes zijn geweest... Er is maar een paar uur licht op een generator, want stroom is hier natuurlijk niet. Warm water ook niet, het is dus voor de echte bikkels... maar de temperatuur is zo warm en vochtig dat alles aan je lijf plakt en je dolgraag onder de koude douche springt.

Een impressie van Daphne:

Maandagochtend negen uur in de file richting Utrecht. Langzaam schuiven de auto's naast me voorbij, of ik voorbij hen. Twee dagen geleden was ik daar, en stonden we ook in de file. Het uitzicht verschilde echter van de polders die ik nu zie als ik de verte in kijk. Liever zou ik de polder weer inruilen voor de bergwegen, mijn auto voor de chickenbus.

Zo gingen we drie weken geleden vanuit Antigua, Guatemala, voor het eerst op weg naar 'ons' werk. Greet, mijn Belgische kamer/werkgenote en ik, onder begeleiding van Andrea, lerares op de dagopvang, waar wij twee weken zouden werken. Aangespoord door het Guate!, Guate! van de buschauffeur stapten we in een oude Amerikaanse schoolbus. En ingeperst tussen de 4 mensen die zich op een bankje voor twee hadden gewurmd begon mijn eerste gesprek met een Guatemalteek. Er was niet meer voor nodig dan een glimlach, en hoogst waarschijnlijk mijn veel te blanke huid. Waar ik heen ging en wat ik daar dan deed. Ik was op weg naar Santo Thomas, en ging daar vrijwilligers werk doen in een Hogares Comunitarios, een dagopvang voor kinderen van 0-7.

Toen we vijf minuten later door de golfplaten poort van de hogar stapte verschenen er uit verscheidene kamertjes nieuwsgierige kinderen die ons op een afstandje bleven bekijken. Die afstand was de volgende dag al vervangen door een welkome knuffel. Greet werd omgedoopt tot seño Magherita en ik heette seño como se llama (juf hoe heet ze ook al weer...).

Mijn woordenschat werd al snel aangevuld met woorden als hoofd, schouders, knie en teen. Het dagritme van ontbijt tot middagdutje was na een paar dagen al helemaal vertrouwd. Onze taak op de opvang was het geven van de extra aandacht die de kinderen thuis vaak missen. In de uurtjes die we vrij hadden "thuis" in Antigua besteedden we aan het zoeken naar kinderboeken, lijm, papier en scharen, die we de volgende dag dan weer gebruikten om, geheel volgens het thema van die maand, twintig fruit- en groentemaskers te maken.

Na een dag kende ik alle twintig kinderen wel. Chico; de jongste, Claudia; met een spraakgebrek, Ken Gibson; wiens moeder erg fan was een Amerikaanse filmster, en Luis die later het liefste dief wilde worden. Je zag het natuurlijk wel aan ze, en met mondjesmaat hoorden we ook van Andrea hoe moeilijk de kinderen het thuis hadden. Dat werd extra duidelijk door de vader die om tien uur 's ochtends al dronken op de stoep stond, of door de nieuwe spullen van het schooltje die af en toe verdwenen. Armoede was waar ze gewend aan waren. Toch waren ze altijd vrolijk. En dat lag, daar ben ik zeker van, voor een groot deel aan dit opvangproject. De kinderen die op straat schoenen poetsten, souvenirs verkochten of met hun blinde opa zaten te bedelen waren hun kinderlijke vrolijkheid allang kwijt.

Op de laatste dag voor onze terugreis stonden we in de file in Guatemala City, vanuit het raam zag ik de sloppenwijken tegen de bergen gedrukt. Hoe zou het met ze gaan nu? Een auto achter me toetert, mañana, mañana denk ik, en trek dan toch maar langzaam op.

Heb je ook interesse in een werkvakantie? Stichting Commundo heeft 8 oktober en 5 november voorlichtingsdagen.

“Al is het alleen maar om het Haïti platform weer onder de aandacht te brengen.”

Werken voor het Haïti Platform

Interview

Met:	Marloes Artz
Door:	Andrea Dijkstra
Thema:	De periode dat ze voor het Haïti platform Nederland werkte.

“Al is het alleen maar om het Haïti Platform Nederland weer meer onder de aandacht te brengen” is de enthousiaste reactie van Marloes op de vraag of ik haar mag interviewen over de tijd dat ze bij deze organisatie heeft gewerkt. Enkele weken later vertelt ze mij honderduit over deze periode in haar leven, zittend aan de keukentafel in haar net helemaal opgeknapt appartement in Amsterdam. Enkele uren eerder heeft ze gehoord dat ze al haar punten heeft behaald van haar studie Taal en Cultuur van Latijns Amerika aan de Universiteit van Leiden, en dus binnenkort haar bul in ontvangst mag nemen. In een hierdoor bijna euforische stemming spreekt ze over de mooie maar ook moeilijke momenten die ze heeft gehad toen ze van september 2004 tot en met januari 2005 bij het Haïti Platform Nederland heeft gewerkt.

Als ik haar vraag hoe ze bij het Haïti Platform Nederland is terecht gekomen geeft ze aan dat het loopbaancentrum Letteren van de Universiteit van Leiden haar persoonlijk de functie had doorgemaid. “Het was niet een volledig betaalde functie en hij was ook maar voor een half jaar omdat ik iemand verving die met zwangerschapsverlof ging. Ik kwam dus bij Solidaridad te zitten, dat één van de ontwikkelingsorganisaties is die deel uitmaken van het Haïti Platform. Andere organisaties zijn ICCO, Novib maar ook kleinere ontwikkelingsorganisaties.”

Tijdens het gesprek geeft Marloes mij een artikel wat zij heeft geschreven voor het Haïti Platform. Hierin lees ik dat de zorgwekkende humanitaire situatie in Haïti in 2001 er toe leidt dat een groot aantal organisaties, die op enigerlei wijze betrokken

zijn bij Haïti, besluiten hun krachten te bundelen in een Haïti Platform Nederland. In 2004 grijpt het Haïti Platform Nederland de tweehonderdjarige onafhankelijkheid van Haïti aan om de situatie van de Haïtiaanse bevolking onder de aandacht te brengen van het Nederlandse publiek en daarmee het maatschappelijke draagvlak voor het hervatten van de steun aan Haïti te vergroten. Marloes vertelt in het gesprek dat door de val van de president in januari 2004 er een enorme crisis ontstond. “Hier is het Haïti Platform een beetje op doorgegaan en hier zijn vorig jaar zomer ook heel veel vragen over gesteld in de kamer.” Maar Marloes benadrukt dat het Haïti Platform juist niet alleen op de ellendige situatie in het land wilde focussen maar ook op het feest van het 200 jarig bestaan en op de positieve aspecten van het eiland. Marloes vertelt ook dat in samenwerking met de Europa-Haïti Coördinatie en de verschillende Europese platfora het Haïti Platform Nederland een Tour d’Europe heeft georganiseerd. “Tussen 24 november en 9 december heeft een delegatie van zes vertegenwoordigers van Haïtiaanse NGO’s en mensenrechtenorganisaties een toer gemaakt door Europa.”

“Ik heb dus een half jaar de publieke campagne voor het Haïti Platform gedaan. Aan de politieke campagne heb ik wel een beetje meegeholpen maar deze werd voornamelijk door iemand anders gedaan.” Als ik haar vraag hoe haar doorsnee werkdag eruit zag, antwoordt ze dat ze het eigenlijk echt super had want ze was heel erg zelfstandig. “Ik was campagne coördinator maar tevens ook helemaal zelfstandig aan het werk. Ik zat bij Solidaridad in Utrecht maar mijn collega’s zaten op andere

vestigingen. Zij zaten bij andere organisaties en waren vaste medewerkers van die organisaties en deden het Haïti platform ernaast. Hierdoor was ik de enige medewerker die echt alleen voor het Haïti platform werkte. 's Ochtends was het voornamelijk heel erg het nieuws en de laatste ontwikkelingen in de gaten houden en filteren. Ik ben vooral de eerste periode heel erg bezig geweest met de organisatie van evenementen, met een standje op congressen staan waarmee we aandacht vroegen voor de situatie in Haïti, een handtekeningenactie en nieuwsbrieven. En mensen konden mij dan ook bellen als ze ideeën hadden als ze bepaalde dingen gingen organiseren en het Haïti Platform kon daar bijvoorbeeld met een standje staan. We hadden ook een fototentoonstelling met foto's van Piet den Blanken. Dit waren hele mooie foto's die de twee kanten van Haïti lieten zien: het feest en de minder mooie kant. Die ging door heel Nederland wat ik ook moest organiseren. Maar in de maand september, toen ik dus begon, zijn er twee hele grote orkanen geweest en toen was ik alleen nog maar bezig met de pers, persberichten schrijven, nieuws in de gaten houden en de website. Ja, dat was vrij hectisch allemaal. In de maanden oktober en november was ik heel erg veel aan het organiseren. Vooral voor die Tour d'Europe in begin december. Daar moest nog heel erg veel voor georganiseerd worden. En december / januari was, omdat het ook het einde van het jaar was, heel veel evaluatie. Bovendien ben ik mij toen heel erg veel gaan bezig houden met de website goed neerzetten. Ik merkte dat de website een heel belangrijk medium is voor veel mensen die je zou willen bereiken; jonge mensen die echt midden in de maatschappij staan."

'Helaas toch minder animo'

Marloes vertelt dat er helaas minder animo was dan gehoopt. "Het leeft gewoon niet zo. Als ik ook peilde onder mensen in mijn omgeving merkte ik dat heel veel mensen niet eens weten waar Haïti ligt! Daarnaast is het echt zo van 'we kennen al zoveel armen landen' en 'er is al zoveel reclame voor deze armen landen'. Zoals ik al eerder zei hebben we daarom dus ook juist geprobeerd om, omdat het eigenlijk een jaar van feest was, dit juist met feestelijke dingen anders neer te zetten. Verder hebben we de documentaire *The Agronomist*

van regisseur Jonathan Demme gebruikt. Deze documentaire vertelt het verhaal van radio journalist Jean Dominique, die in april 2000 werd doodgeschoten voor de deur van zijn radiostation, en zijn vrouw Michéle Montas. De documentaire heeft in een aantal filmhuizen gedraaid. Maar toen we bijvoorbeeld op 1 december 2004 een culturele manifestatie in het Filmhuis in Den Haag hadden georganiseerd was de opkomst niet erg hoog. De persconferentie die gepland stond voorafgaand aan de manifestatie ging wegens gebrek aan belangstelling niet door. Er is ook absoluut in de media een gebrek aan interesse voor Haïti. Dit is heel jammer want daardoor worden mensen er ook niet op geattendeerd en leeft het dus ook niet." Marloes geeft ook aan dat dit waarschijnlijk een wisselwerking is. "Omdat het niet bij de Nederlandse bevolking leeft zal de politiek er minder snel op ingaan en omdat het niet bij de politiek leeft heeft de Nederlandse bevolking ook zoiets van 'nou, er gebeurt toch verder helemaal niets mee.' Ja, dan houdt het natuurlijk al wel snel op."

Ik vraag Marloes waarom in haar ogen Haïti wel belangrijk is voor Nederlanders. "Mijn standpunt is dat elk land in de wereld belangrijk is voor Nederlanders. Toen ik er aan begon dacht ik ook 'dit gaat me helemaal lukken en ik zet Haïti op de kaart omdat ik het oneerlijk vind wat daar allemaal gebeurd is.' Vooral ook omdat het toch ook langere tijd, okay dan wel niet van Nederland maar van Frankrijk, een kolonie is geweest. En hierdoor zijn toch wel dingen fout gegaan en is de inheemse bevolking helemaal ontwricht. Maar ja, na verschillende watersnoden en nog meer anarchie zag je op een gegeven moment gewoon ook echt de moed bij de Haïtianen in de schoenen zakken. Want je zag dan af en toe videobeelden en ik kreeg direct uit het consulaat in Haïti nieuwsberichten door om weer verder te verspreiden. En dan ga je wel denken van 'tsja, zelfs de Haïtianen hebben er helemaal geen zin meer in en kunnen niet meer... Dan zakt op een gegeven moment wel de moed in je schoenen en dat je bij jezelf denkt: 'wat valt er nog te redden, het is zo'n hopeloze situatie. Die hele maatschappij is compleet ontwricht. Er heerst gewoon geen orde. Het is één anarchistische bedoeling. "

We hebben overigens wel voor elkaar gekregen dat op Radio 1 een aantal keer

interviews zijn geweest en dat in de Metro een artikel is geplaatst en in de Volkskrant een aantal stukken. Ook heeft Nova er een keer een item aan besteedt maar dit was niet vanuit het Haïti platform gekomen.” Want ben jij ooit zelf naar Haïti geweest? “Nee, ze hebben het er op een gegeven moment wel over gehad. Maar we hadden er op dat moment ook niet zelf naar toegekund. Het was gewoon zo gevaarlijk, zo’n crisis. Daar kan je ook niet zomaar normaal met een organisatie of als westerling naar toe gaan.”

Als ik Marloes vraag of ze wel eens eerder dit soort werk gedaan heeft vertelt ze dat ze pr-coördinator bij de Wereldwinkel in Leiden is geweest en bijvoorbeeld voor Unicef fondsenwerving heeft gedaan. “Maar voor mij was deze functie bij het Haïti Platform dus een enorme kans om in die wereld een kijkje te nemen. Uiteindelijk voelde het ook eigenlijk meer als een stage omdat het nog tijdens mijn studie viel.” Ik vraag Marloes ook of ze in de toekomst bij een soortgelijke organisatie zou willen werken. “Ja, absoluut! En ik denk dat ik er ook steeds beter mee om kan gaan. Dat je je idealistische kijk een beetje laat varen en ook door andere dingen die je weer leert. Alhoewel het af en toe heel erg frustrerend blijft om, als je zo graag dingen wilt verbeteren, dat je dat dus eigenlijk niet kan, niet op hele korte termijn. Je moet ook continue een soort structureel lange termijn oogpunt voor je hebben want anders word je gek. Je ziet gewoon geen direct resultaat. De pr kant is dan overigens wel een kant waar je meer voldoening uit kunt halen.

Het geeft natuurlijk een kick als een bepaald artikel van jou in de krant komt. Daar zou je dan eventjes je voldoening uit moeten halen.”

Als ik Marloes vraag wat ze de lezers als strategie zou aanraden als ze die kant op willen: “Het grootste probleem is dat het voor starters heel moeilijk is omdat er geen tijd en geld is om hen te begeleiden waardoor er liever seniors worden aangenomen. Ik merk dat de beste manier nog steeds is om gewoon te netwerken. Om tijdens je studie al stage te lopen binnen een organisatie of vrijwilligerswerk te gaan doen voor een organisatie, wat ook het beste met je studie valt te combineren. Op die manier doe je natuurlijk ook al wat ervaring op. En wat ook overal een pré is, dat je al poos in het buitenland hebt gezeten en het liefst dan ook ontwikkelingswerk gedaan hebt zodat je ook echt veldervaring hebt. Marloes vertelt dat ze ook heel veel heeft geleerd omdat ze voor het Haïti Platform bij Solidaridad zat. “Solidaridad is een organisatie van 12 mensen dus behoorlijk klein wat het heel persoonlijk maakt. Ik heb daar heel veel geleerd over hoe dingen in een organisatie er aan toe gaan. Ik heb bijvoorbeeld ook gezien hoe het kledingmerk van Solidaridad gelanceerd werd en hoe dat ontzettend veel media aandacht kreeg. Om dat van dichtbij mee te maken was echt ontzettend leuk. En omdat Solidaridad echt op Latijns Amerika gericht is waren er regelmatig mensen uit bijvoorbeeld Brazilië die daar kwamen om dingen te bespreken. Dat was dus ook echt heel interessant!”

Een terugkerend verslag over de belevenissen omtrent emigreren naar Panama.

Column

Door: Arjan Piels
Land: Panama
Betreft: zijn emigreren naar Panama.

Deze zomer heeft één van de SONLA bestuursleden ons verlaten voor Panama en de liefde. Arjan houdt jullie, en ons, op de hoogte van alle gebeurtenissen in een column. Deze nieuwsbrief de primeur.

Emigreren (1)

Zo'n zes jaar geleden ben ik voor het eerst naar Panama gegaan voor onderzoek voor mijn eindschrijft, en zoals velen van jullie wel zullen herkennen is die ervaring zo intens dat je snel een speciale band opbouwt met het onderzoeksland. Het einde van je studie in zicht, hard werkend en zoveel mogelijk cultuur snuivend om vooral veel mee te krijgen van die bijzondere ervaring kan zo'n land toch een beetje een tweede vaderland worden. Dat is dan ook precies wat er met mij gebeurde. Aardige mensen die me heel dierbaar zijn geworden, een stad die ik ken alsof ik er jaren heb gewoond, veel vrienden en vaste plekken om naar toe te gaan. Eigenlijk toen mijn onderzoek was afgerond en het tijd was om weer naar huis te gaan wilde ik niet, wilde ik blijven, maar ja, geen geld, nog bezig met mijn studie en dan heb je toch eigenlijk weinig keus.

Zes jaar geleden was dat, en in de tussentijd ben ik vele malen terug geweest. Eerst was daar een bruiloft van een huisgenoot en een hele goede vriend, het jaar daarop een welverdiende vakantie, en oh ja, Panama bestaat 100 jaar als onafhankelijk land. Een goede baan en veel vakantiedagen doen vervolgens de rest en voor je het weet reis je weer af naar het land waar je inmiddels behoorlijk thuis voelt. Reizen deed ik veel, af en toe naar andere landen, soms kort en soms langer, maar altijd bleef Panama roepen. Toch was er in die jaren wel het een en ander veranderd, een goede baan waar ik heel

veel in kon leren, familie banden die sterker waren geworden en vrienden om me heen die ik toch niet wilde missen maakten dat ik niet langer dacht over wonen in Panama.

Maar dan gebeurt het bijna onvermijdelijke, tijdens een van mijn reizen op een besloten feest, waar ik niet thuishoorde maar toch was, kwam ik een prachtige jongedame tegen en werd ik hopeloos verliefd op deze Panamese schone. De afstand bleek echter al snel een probleem en in de afgelopen jaren zijn we talloze malen heen en weer geslingerd tussen onze liefde en de onmogelijkheid van een relatie op zo'n grote afstand.

Tot ik begin dit jaar voor de zoveelste keer in Panama was, en ondanks dat we weinig tijd voor elkaar hadden bloeide de liefde weer dusdanig op dat ik vond dat ik nu toch eindelijk eens een keuze moest maken. Het was mij inmiddels duidelijk geworden dat als ik onze relatie geen kans zou geven ik daar enorm spijt van zou gaan krijgen. En dus kwam uiteindelijk het hoge woord eruit. Toen ik half januari op Schiphol landde en mijn ouders mij van het vliegveld kwamen halen heb ik ze meteen medegedeeld dat ik zou gaan emigreren. Vanaf dat moment ben ik dan ook bezig geweest om mijn emigratie voor te bereiden. Vers uit het bestuur van het SONLA gestapt werd mij gevraagd om daarover te gaan schrijven, aangezien het best eens leuk zou zijn om te lezen hoe het nu is om daadwerkelijk te emigreren. Met graagte heb ik toegezegd voorlopig een vaste column te zullen vullen met mijn ervaringen en belevenissen. Inmiddels ver gevorderd ben ik in gesprek met een Panamees bedrijf om daar als projectleider aan de slag te gaan, maar dat bewaar ik voor de volgende column.

Arjan Piels

Nature calls professionals

Wij zijn Enviu: the environment and you!

Even voorstellen

Door:	Josine Janssen
Organisatie:	Enviu
Betreft:	Voorstellen van deze organisatie die zeer relevant is voor belangstellenden van Latijns Amerika.

Enviu is een nieuwe organisatie voor en door jongeren tussen de 21 en 35 jaar die op een zakelijke en eigentijdse manier duurzame ontwikkeling in de praktijk brengt. Binnen Enviu zetten studenten en jonge professionals, met voornamelijk een bedrijfskundige of economische achtergrond, vrijwillig hun kennis, expertise en tijd in. Samen werken zij aan projecten gericht op vernieuwende en rendabele oplossingen voor milieu of armoede vraagstukken. Zij doen dit in Nederland en Latijns-Amerika via hun studie, werk en in hun vrije tijd. Enviu'ers zijn geen hardcore activisten maar jonge ondernemers die op een gezonde manier met milieu en armoede problematiek bezig willen zijn.

In Latijns-Amerika is Enviu actief in bijzondere natuurgebieden. In regio's waar (dreigende) milieuproblemen worden veroorzaakt door armoede of andersom. Ons uitgangspunt hierbij is samenwerking met de lokale bevolking, bedrijven en overheid. Zij nemen zelf het initiatief en zijn de motor voor het oplossen van het probleem. In Zuid-Chili heeft Enviu bijvoorbeeld projecten in één van de laatste wildernis gebieden in de wereld en in het nationaal park Torres del Paine, wat in 2004 is verkozen tot de op drie na mooiste bestemming ter wereld (National Geographic Traveler). Deze projecten richten zich op het implementeren van duurzame alternatieven om overbevising, kaalkap van bossen en ongecontroleerd toerisme tegen te gaan.

De activiteiten van Enviu binnen haar projecten bestaan uit advies, toegepast onderzoek en capaciteitsversterking bij veranderingsaanjagers en besluitvormers binnen het bedrijfsleven, overheidsinstanties en maatschappelijke organisaties. Enviu brengt vooral de bedrijfskundige en sociaal-economische kennis en expertise in en faciliteert en stimuleert het stakeholder dialoog tussen

genoemde en eventuele andere groepen belanghebbenden.

Winnende foto schoolproject 'Fotografeer het mooiste plekje op je eiland' (Isla Navarino, Chili)

Via bestaande les- en onderzoeksprogramma's van universiteiten en hogescholen in Nederland betreft Enviu studenten, onderzoekers en professoren bij de activiteiten zoals stages, afstudeeropdrachten, eigen onderzoek, gastcolleges en workshops. Verder gaat de organisatie partnerships aan met bedrijven die zich willen richten op duurzaam ondernemen en wordt jonge professionals de kans geboden om als trainee of vrijwilliger bij Enviu aan de slag te gaan, hetzij in Nederland, hetzij in een veldproject. Daarnaast ontwikkelt Enviu culturele activiteiten om jongeren op subtiele wijze in aanraking te brengen met originele voorbeelden van duurzame ontwikkeling, zoals duurzaam geproduceerde trendy kleding.

Bij Enviu kun je als student of jonge professional je kennis en expertise actief inzetten in projecten. Ook biedt Enviu training, werkervaring en een netwerk van mensen en organisaties die met duurzame ontwikkeling bezig zijn. Ben je op korte termijn op zoek naar een stage- of afstudeerplek in Latijns-Amerika (Chili) of in Nederland over een onderwerp dat ook daar relevant is? Of wil je jezelf aanmelden als vrijwilliger? Kijk dan op www.enviu.org.

“Er is wat hoop, maar het is een lange strijd.”

Een Antropologe strijdt samen met de Inheemse Bevolking in de Peruaanse Amazone.

Column uit het veld

Door:	Ximena Warnaars
Land:	Peru
Betreft:	Verslag van hoe deze antropologe in de Amazone bemiddelt tussen de inheemse bevolking en een oliemaatschappij.

Ik ben een Peruaans Nederlands antropologe, 31 jaar, en al voor anderhalf jaar werkzaam in Peru. Ik ben in verschillende landen opgegroeid zoals Amerika, Papua Nieuw Guinea, Nederland en Peru. In Nederland heb ik op een internationale school gezeten, waarna ik op de Kunst Academie in Utrecht heb gezeten en vervolgens Antropologie ben gaan studeren aan de Universiteit van Utrecht. Binnen mijn studie heb ik een vrije richting gekozen met een specialisatie in ontwikkeling, educatie en theater. Mijn afstudeeronderzoek heb ik in Lima gedaan naar de rol van wijk theater en ontwikkeling en educatie.

Na mijn studie in 2001 had ik veel zin om weer de wereld in te trekken en ben ik naar New York City verhuist waar ik ongeveer twee jaar heb gewerkt. Maar pas in Peru heb ik mijn plaats gevonden. Ik vind mijn werk erg interessant en voel dat ik op een bepaalde manier een bijdrage lever aan een sociale verandering.

In Peru begon ik als een onafhankelijk onderzoeker bij een Peruaanse NGO. Daarna werkte ik als coördinator van hun kantoor in Pucallpa. Ik werk nu direct met de inheemse organisaties als adviseur en onderzoeker. Momenteel ben ik adviseur voor een inheemse etnische groep in het Amazone gebied, de Shipibo Konibo. Tevens geef ik les in Lima op de Nationale Universiteit van San Marcos bij het Master Programma voor Studies van het Amazone Gebied.

Drie weken geleden ben ik gevraagd om naar Canaan de Cachiyacu, een kleine dorp in het noorden van het land, te gaan. Daar heeft de inheemse bevolking problemen met een grote Canadese oliemaatschappij, Maple Gas Corporation. In het oerwoud is het zeer moeilijk om te reizen en zeker te weten dat je op tijd

ergens aankomt. Ik moest met een vliegtuig naar Pucallpa, een stad in het westelijk gedeelte van het land, daarna met een klein vliegtuigje, daarna met een boot over de Ucayali rivier, en vervolgens met een kleinere boot naar het dorp. Als je aankomt krijg je het gevoel dat je heel ver weg bent van de geciviliseerde wereld. Maar daarentegen vind je er mensen die betekenis geven aan hun levens op een manier die je in Europa en zeker Amerika niet meer vindt. Ze hebben een sociale structuur en sociaal vangnet dat erg bijzonder is, leven op basis van een collectieve solidariteit, hebben een brede kennis van planten, beschikken over grote medische kwaliteiten en hebben een holistische kijk op hun omgeving en de natuur. Dit alles verschilt in grote mate van de westerse normen en levensfilosofie, zeker op het gebied van het gebruik van natuurlijke hulpbronnen.

Op deze foto zit Ximena achter de laptop.

Deze verschillen in hun kijk op de wereld, op het leven en op de natuur zijn de belangrijkste bron voor de conflicten tussen de inheemse bevolking en de westerse maatschappij. De komst van de Spanjaarden, de evangelische groepen, de grote oliemaatschappijen, houthakkersbedrijven en de toegenomen invloed van de staat zijn allemaal

voorbeelden van de westerse maatschappij die een negatieve invloed hebben gehad op de inheemse bevolking in Peru, maar ook in de gehele Amazone. Maar dankzij het feit dat NGO's de inheemse bevolking en hun organisaties in Latijns-Amerika zijn gaan informeren over hun mensen- en landrechten, zijn ze langzaam wakker geworden en zich meer en meer gaan organiseren. De inheemse bevolking strijdt voor dat hun rechten gerespecteerd te worden. Peru heeft een hele jonge amazonische inheemsebevolking-beweging (indigenous movement) van ongeveer 20 jaar oud.

De nationale inheemse bevolking organisatie AIDSESEP (Asociacion Interetnica de Desarrollo de la Selva Peruana) die deels gefinancierd wordt door het NCIV, het Nederlands Centrum voor Inheemse Volken, heeft actie ondernomen om het dorp Canaan de Cachiyacu te steunen en te helpen met hun beslissing om negen oliepompen te stoppen die zich op hun land bevinden. Als protest hebben de Shipibo Konibo mensen, inclusief vrouwen, kinderen en bejaarden, deze negen pompen (met peil en boog) gestopt om de oliemaatschappij te dwingen een dialoog aan te gaan over de mensenrechtenschendingen. Deze oliemaatschappij vervuult hun water, investeert niets in het dorp waar ze gedeeltelijk olie uit pompen, en heeft zonder toestemming een nieuwe weg gelegd door inheems land. De werkers van de oliemaatschappij hebben jonge inheemse vrouwen seksueel gemolesteerd en er zijn in het afgelopen jaar vier mensen overleden als gevolg van het vervuilde water.

De oliemaatschappij moet hun verantwoordelijkheid nemen en erkennen dat ze het water vervuilen. Het moet een sociaal ontwikkelingsprogramma maken om in het dorp en het gebied te investeren en ze moeten hun werkers beter controleren. Omdat het onderzoek van het Earth Rights International niet door alle partijen erkend wordt, moet er een onafhankelijk onderzoek komen naar de vervuiling. Het dorp, AIDSESEP, hun regionale organisaties, NGO's, de staat en de oliemaatschappij hebben in juli een akkoord getekend om deze situatie op te lossen en aan het dorp te geven wat ze vragen. Ik ben daar in juli geweest tijdens deze onderhandelingen, en tevens drie weken geleden, om met het dorp te praten over hun rechten, over hoe ze in deze conflicten op een vreedzame manier een dialoog kunnen aangaan en hoe ze zich moeten organiseren zodat hun rechten en hun eisen in een akkoord gerespecteerd worden. Het blijft moeilijk om de oliemaatschappij en de staat te dwingen de inheemse bevolkingsrechten en het akkoord te respecteren. Er zijn namelijk geen wetten die goed in de praktijk werken. Maar het dorp is nu in ieder geval goed op de hoogte van wat ze wel en niet kunnen doen, wat hun rechten zijn. Bovendien zijn ze, als dat nodig blijkt, bereid om te vechten. Ze zijn zich goed aan het organiseren om deze situatie met westerse termen en op een vreedzame manier op te lossen. Er is wat hoop, maar het is een lange strijd.

Homoseksualiteit in Brazilië: blijven vechten voor je rechten!

Verslag van een info / filmavond 'Salon Ciné' georganiseerd
door Stichting Ojalá op 22 juli 2005

Verslag

Door:	Marten van den Berge
Organisatie:	Stichting Ojalá
Betreft:	De info / filmavond Gay Latino over jongeren en homoseksualiteit in Brazilië georganiseerd door Stichting Ojalá

“Wat moet een man met een pistool, een echte vent vecht met zijn handen”, schreeuwt João Fransisco dos Santos tegen de man die hij net tegen de grond heeft geslagen in de *Rua da Lapa* in Rio de Janeiro. João staat zijn mannetje, hij is zeker geen mietje. Figuurlijk dan, want naast volleerd capoeirista was hij ook een trotse homoseksueel en de belangrijkste grondlegger van de travestie scene in het Brazilië van de jaren '30. Over zijn explosieve leven maakte Karim Ainouz de film *Madame Satã*. De film laat onder andere zien hoe João zijn hele leven moet vechten tegen vooroordelen omtrent zijn homoseksualiteit. João is uiteindelijk bekend geworden omdat hij dit niet over zijn kant liet gaan en degenen die hem discrimineerde vaak genadeloos tegen de grond mepte. En zo ging hij de geschiedenis in als de eerste voorvechter van homorechten in Brazilië, een titel die hij heeft moeten bekopen met in totaal 27 jaar gevangenisstraf. Wat heeft de strijd van deze homoseksuele capoeirista eigenlijk opgeleverd? Is er sinds João begon te vechten voor homorechten eigenlijk wat veranderd in Brazilië? Met die vragen in het achterhoofd organiseerde de Autonome Jongerenorganisatie voor Latijns Amerika Ojalá op 22 juli de info/film avond *GayLatino* over 'Jongeren en homoseksualiteit in Brazilië.'

Deze *Gaylatino* maakt deel uit van een serie Salon Cines die Ojalá organiseert. Maandelijks wordt het LAC (Latijns Amerika Centrum) in Amsterdam omgetoverd tot filmhuis en spreekbuis voor uiteenlopende thema's die spelen in Latijns Amerika. Deze info filmavonden zijn bedoeld om behalve de eigen achterban ook mensen van buiten de

'Latino-scene' aan te trekken. Dit bleek een succes op de *GayLatino* 'Jongeren en homoseksualiteit in Brazilië' waarbij een groot deel van het publiek uit nieuwe gezichten bestond.

Nop Duys, Brazilië specialist van Amnesty en spreker op de avond, heeft zo zijn twijfels over de vooruitgang op het gebied van homorechten in de Braziliaanse samenleving. “Naast wereldkampioen voetbal is Brazilië namelijk ook wereldkampioen homofobe moorden”, zo vertelt hij. De laatste 20 jaar werden er 2.403 homo's, lesbiennes en travestieten vermoord. Volgens een onderzoek van *Grupo Gay da Bahia* werden er in 2001 alleen al 130 gedood; een gemiddelde van drie per week. Bovendien is het aantal homofobe moorden alleen maar toegenomen: van 80 per jaar in de jaren '80 tot rond de 130 in de jaren '90. Het zijn hierbij vooral jongeren die het slachtoffer zijn, meer dan 80 procent is jonger dan 29 jaar. Hiermee is Brazilië koploper in een rijtje macabere statistieken gevolgd door conservatieve landen als Iran, Sudan en Zimbabwe. Met het verschil dat er in de laatste landen nog de doodstraf staat op homoseksualiteit.

Als mensenrechtenorganisatie houdt Amnesty International zich vooral bezig met het tegengaan van martelpraktijken. Nop Duys heeft in de acht jaar dat hij bij Amnesty werkt al veel gruwelijke verhalen gehoord en verschrikkelijke foto's gezien. “Maar wat mij altijd is opgevallen is dat er altijd sprake is van een hogere graad van wreedheid in het geval de marteling een homoseksueel betreft. Er is een navenant verschil tussen 'gewone' martelaren en mensen

die gemarteld worden wegens hun seksuele oriëntatie. Dat geeft intens aan hoe erg de homohaat is”. Het geweld blijkt hierbij voornamelijk afkomstig van medeburgers, maar ook van politieagenten en andere veiligheidsdiensten. Zo werd vorige maand nog een homoseksuele activist in Rio de Janeiro door de politie opgepakt omdat hij condooms uitdeelde aan travestieten. In naam van ‘het beschermen van de openbare moraal’ werd hij zo toegenakeld dat hij later aan zijn verwondingen in het ziekenhuis overleed. Het geweld door de politie verklaart ook de straffeloosheid omtrent het thema: van alle aangiften van geweld tegen homoseksuelen leidt maar 10 procent tot vervolging. Bovendien komen degene die veroordeeld worden vaak heel snel weer op vrije voeten.

Nop Duys is dus vooral pessimistisch. De andere gastspreker op de avond, Beto Silva, ziet echter ook een aantal positieve veranderingen. Beto is zelf homoseksueel en opgegroeid in Brazilië. Hij vertelt: “Voor sommige homo’s zoals ikzelf is het leven in Brazilië helemaal niet zo slecht. Ik had daar een actiever gayleven dan hier in Nederland. En de laatste GayPride in Sao Paolo trok maar liefst twee miljoen mensen en was hiermee de grootste van de hele wereld! Er is dus wel zeker wat veranderd samenleving sinds de jaren ‘30”. Onder de positieve veranderingen kan ook genoemd worden dat de Braziliaanse wetgeving erg vooruitstrevend is op het gebied van homorechten. Zo is het voor homo’s vorige maand legaal geworden om kinderen te adopteren en wordt er gepraat over het legaliseren van het homohuwelijk. Ook is uitgerekend Brazilië initiatiefnemer van de *Brasilian Resolution*. Een resolutie die in september bij VN zal worden ingediend en waar het erom gaat homorechten te verankeren in de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens.

Brazilië lijkt dus qua homoseksualiteit twee gezichten te kennen: aan de ene kant ‘wereldkampioen’ homofobe moorden en aan de andere kant een bruisend gayscene en vooruitstrevende initiatieven op het gebied van de wetgeving. Hoe is het mogelijk dat deze twee werelden naast elkaar bestaan? De verklaring lijkt gelegen in de discrepantie tussen de vooruitstrevende blik van een aantal politici en

homoactivisten aan de ene kant, en het achterblijven van de mentaliteit van een groot deel van de Braziliaanse bevolking aan de andere kant. Want dat homofobie er nog steeds een realiteit is daar zijn zowel Nop Duys als Beto Silva het over eens. “Het is hierbij voornamelijk de dominante katholieke macho mentaliteit die verantwoordelijk is voor de heersende homofobie en dat gaat nog steeds van generatie op generatie” zo stelt Beto. Deze conclusie wordt ondersteund door resultaten uit het onderzoek “Youth and Sexualities” wat Grupo Gay da Bahia in samenwerking met de Unesco uitvoerde in 2000. Zij deden onderzoek in 241 scholen in 14 Braziliaanse steden om erachter te komen wat jongeren en hun ouders vinden van homoseksualiteit. Ze ondervroegen 16,422 studenten, 3,099 leraren en 4,532 ouders. Uit het onderzoek bleek dat 27% van de studenten een homoseksueel niet als hun klasgenoot zou accepteren, 35% van de ouders wilde niet dat hun kinderen bij een homo in de klas zou zitten en 15% van de studenten was van mening dat homoseksualiteit een ziekte is. Homofobie komt dus nog zeker voor en blijkt bovendien ook nog sterk aanwezig bij de nieuwe generatie.

Het resultaat van dit onderzoek schokte ook de regering van Lula die in 2003 in actie kwam met de campagne ‘Brazilië tegen homofobie’. Een campagne waarbij verschillende ministeries moeten gaan samenwerken om de vooruitstrevende wetgeving op het gebied van homorechten een realiteit te laten worden. Statistisch materiaal over de resultaten van dit onderzoek zijn vooralsnog onbekend. Echter dat homofobie een realiteit blijft blijkt uit een kijkje in het persoonlijke leven van Beto. Al had hij een actief gaylife, in zijn ‘normale leven’ bleek zijn homoseksualiteit vaak helemaal niet zo geaccepteerd. “Ik heb het mijn vader nooit verteld, maar die man is natuurlijk ook niet blind. Op een dag zei hij tegen mij: “als je homo bent, rot dan maar op”. Ik ben weggegaan en heb hem nooit meer gesproken”. En ook op zijn werk had Beto problemen wegens zijn seksuele oriëntatie: “Ik werkte op een bank waar ze zogenaamd gayfriendly waren. Echter mijn baas moest niets van homo’s hebben. Op een dag liet hij me bij zich komen en zei alleen maar: ik hou niet van homo’s, dus je kunt gaan”. Ook bij

Amnesty in Brazilië hebben ze de heersende homofobie aan den lijve ondervonden. Naar aanleiding van de steun die Amnesty verleende aan de Braziliaanse Gay Pride werd er een bomaanslag gepleegd op hun kantoor door een groep extreem rechtse neonazi's.

De conclusie mag dus zijn dat de situatie in Brazilië voor veel homoseksuelen nog steeds moeilijk is, maar dat er door verschillende activisten en instanties wordt gewerkt aan een verbetering van de levensomstandigheden van homoseksuelen. Naast Amnesty en de overheid zijn er de laatste jaren ook een aantal lokale NGO's opgericht om zich voor deze zaak in te zetten. Een voorbeeld van zo'n organisatie is Estruturação, een jongerenorganisatie waar de Autonome Jongerenorganisatie voor Latijns-Amerika Ojalá mee samen werkt. Wat vooral

opvalt is de proactieve benadering van Estruturação. Ze zien de homogemeenschap niet als passieve slachtoffers, maar juist als belangrijke actoren in een mogelijke oplossing. De filosofie hierbij is dat als homo's willen dat de situatie ten goede verandert, ze daar zelf zorg voor moeten dragen. Ze zullen zelf de straat op moeten gaan om hun rechten te claimen en de overheid verantwoordelijk te houden. Ook Beto hamert op actievoeren als hem wordt gevraagd hoe de situatie in Brazilië kan verbeteren: "Homoseksuelen moeten zich verenigen, lawaai maken, protesteren". Wat dat betreft is de situatie sinds de jaren '30 toch een beetje hetzelfde gebleven: net als de capoeirista João Fransisco dos Santos is het nodig dat homo's blijven vechten voor hun rechten!

Latin American Film Festival Groots Succes!

Verslag

Door: Organisatrice Jessica de Jaeger
Betreft: LAFF Filmfestival

Wie er bij was zal het beamen: het eerste Latijns-Amerikaanse filmfestival van Utrecht was een grandioos succes! Vijf dagen lang, van 11 tot en met 15 mei, heeft het nieuwe Utrechtse film-en cultuurcentrum, het Louis Hartlooper Complex, één en al Latijns-Amerika uitgestraald en uitgeademd. Ruim vijftig speelfilms, korte films en documentaires hebben de revue gepasseerd en hebben zeker in het weekend gezorgd voor uitverkochte zalen. In totaal hebben ruim 5000 bezoekers zich ondergedompeld in het festival en een zeer tevreden en enthousiast publiek gevormd.

Het festival is op woensdag 11 mei feestelijk geopend met de Costa Ricaanse speelfilm *Caribe* van de regisseur Esteban Ramirez. De regisseur zelf was aanwezig om zijn film in te leiden. Naast hem was er een tiental andere regisseurs aanwezig die ieder hun film ingeleid en/of nabesproken hebben. Dit bleek een welkome aanvulling op het filmprogramma te zijn. Wat eveneens welkome aanvullingen en nevenactiviteiten waren, waren de lezingen, debatten, de fototentoonstelling en

niet te vergeten het slotfeest *LaFFiesta*. Tijdens dit feest zijn drie prijzen uitgereikt: Allereerst aan Alejandro Agresti, voor zijn gehele oeuvre dat tijdens het LAFF in de schijnwerpers had gestaan. De juryprijs was voor 'El Viaje hacia el Mar' van de Uruguayaanse Guillermo Casanova. Tot slot is de publieksprijs uitgereikt aan de Chileense productie 'Machuca' van Andrés Wood, die 'Proxima Salida' met drie tiende achter zich liet. Na de prijsuitreiking heeft de Manu Chau coverband 'Kings of the Bongo' de zaal doen swingen en na een salsapresentatie hebben dj's vervolgens gezorgd voor een nachklang dansplezier.

Voor wie het gemist heeft, niet getreurd, de organisatie is alweer bezig met de voorbereidingen voor de in mei 2006 te houden 2^e editie! Er zullen ongeveer evenveel films geprogrammeerd worden maar er zullen meer dagen en/of meer screenings zijn, zodat het publiek een grotere kans heeft de films daadwerkelijk te zien. Niet alleen de speelfilms worden in een competitieprogramma beoordeeld, ook de documentaires dingen

ditmaal mee naar een 'award'. Het auditoriumprogramma, de lezingen en debatten worden verbeterd en uitgebreid. Ook wordt er meer live (achtergrond) muziek ge-programmeerd. Naast 'On Tour' naar Rotterdam

zal een deel van de films ook vertoond worden in het filmhuis Den Haag.

Kijk voor meer informatie over het LAFF op www.laff.nl of schrijf je in voor de nieuwsbrief!

¡Que aproveche!

Recept

Gerecht :Flan, een traditioneel Cubaans dessert

Land: oorspronkelijk natuurlijk uit Spanje maar volgens de Cubanen is het oer Cubaans.

BEREIDINGSTIJD:

in ongeveer 50 minuten een eenvoudig maar dessert op tafel, 1 (mini) flan per persoon.

BEREIDING :

- 200 gram suiker laten smelten en in bakjes gieten.
- 1 ½ blikje gecondenseerde melk, 350 ml koksroom, 4 eieren, 1 eetlepel vanillesuiker, 1 kern van een vanillestokje allemaal mixen (liefst in blinder of met mixer).
- Vervolgens dit in timbaaltjes (mini bakvormpjes) gieten.
- Oven voorverwarmen op 180 graden celcius.
- Timbaaltjes in grote bak met een laag water zetten en deze bak voor ongeveer 40 minuten in de oven zetten.
- De flan is gaar wanneer als je er een mes in steekt, je die er weer schoon uit kunt halen.

- Voor het opdienen de timbaaltjes omdraaien en de flan op een bord laten glijden waarbij vanzelf de 'caramelsaus' over de flan stroomt.
- Als decoratie kan een takje besjes, muntblaadjes of een aardbeitje gebruikt worden.

Foto: Andrea Dijkstra

Uitreiking SONLA Fotowedstrijd

Verslag van een avond in galerie Donker te Utrecht, 8 september 2005

Verslag

Door: Nicole Tak
Organisatie: SONLA
Thema: Religie in Latijns Amerika

Het SONLA heeft weer een fotowedstrijd georganiseerd! Dit jaar stond de fotowedstrijd in het teken van religie in Latijns Amerika. Hierbij kan je denken aan ceremonies, processies, rituelen, religieuze gebouwen, personen, gebruiksvoorwerpen, enz. Studenten en geïnteresseerden die tijdens hun studiereis, vrijwilligerswerk of anderszins in aanraking gekomen zijn met de boeiende religies van Latijns Amerika, stuurden ons hiervan hun mooiste foto toe, en dongen mee naar de hoofdprijs; de beste foto uitvergroet op digidoek!

De winnende foto van Nienke Zantman

De prijsuitreiking vond plaats op 8 september 2005 om 20.00 uur in galerie DONKER aan de oudegracht 382 a/d werf te Utrecht. De Galerie bood een uitgelezen locatie om alle 40 ingezonden foto's te exposeren en fungeerde tegelijkertijd als een bar met Latijns Amerikaanse muziek. De foto's zullen de komende tijd nog hangen in galerie DONKER en zijn te bezichtigen op afspraak. Voor gegevens zie rechterkolom.

Voorafgaand aan de uitreiking verzorgden een tweetal sprekers een lezing in het thema van de fotowedstrijd. Het betrof een lecture over "A sort of religious panorama or how the religious field in the different countries has been changing" door Andrea Damacena Martins. (VU) en een lezing "Shamanisme in Latijns Amerika" door Menno Hoogland. (UL) Rond de klok van elf vond de prijsuitreiking plaats door het SONLA i.s.m. fotograaf Armando Branco van Fic Tomms. De winnaars van de SONLA fotowedstrijd 2005 zijn geworden:

Eerste plaats: Nienke Zantman
Tweede plaats: Ton van Zantvoort
Derde plaats: Marijke de Groot
De eervolle vermelding ging naar Josse de Voogd.

Foto: Uitreiking Fotowedstrijd 2005, Andrea Dijkstra, SONLA

Foto's zullen ook bij de SONLA stand op de Paseo Latinoamerica 2005 te zien zijn. Voor meer informatie over deze en volgende fotowedstrijden van het SONLA, stuur een mailtje naar: info@sonla.nl o.v.v. SONLA Fotowedstrijd.

Latijns Amerika in Nederland

Opvallende activiteiten in najaar 2005 Zie voor meer activiteiten: <http://www.noticias.nl/agenda.php>

Het Caribbean Latin Jazz Festival – 22 oktober – Grote Kerk – Den Haag

Een initiatief van Stichting Net Een Beetje Meer

Artiesten: Di Korsou Randal Corsen - Foe Sranang
Ronald Snijders - De Venezuela Gerardo Rosales

Zaterdag 22 oktober 2005 zullen in de Grote Kerk Den Haag naar verwachting ruim 1.500 bezoekers genieten van het eerste Caribbean Latin Jazz Festival in Den Haag. Het wordt een avond vol eigentijdse en swingende Jazz Fusion, een tropische muzikale cocktail van Afrikaanse percussie, Klassieke muziek en Jazz. Een muziekevenement van formaat dat de Caribische Latin Jazz-liefhebber niet mag missen.

‘Wij denken met dit festival een gat op de Nederlandse muziekagenda te kunnen vullen. Er zijn relatief weinig muziekpodia waar Caribbean Latin Jazz van hoog niveau ten gehore wordt gebracht. We hebben dan ook de ambitie om met dit festival uit te groeien tot een jaarlijks terugkerend evenement dat de liefhebber van Caribische en Latin Jazz niet mag missen’, aldus de initiatiefnemers van stichting Net een Beetje Meer.

Deze eerste editie van het Caribbean Latin Jazz Festival is er een met grote namen. Het festival schittert door aanwezigheid van Nederlandse topmuzikanten van de Latin-Jazz, die dit jazzgenre ten gehore brengen die specifiek is voor hun regio: de Antillen, Suriname en Venezuela.

De Antillen worden vertegenwoordigd door Jazzpianist Randal Corsen. Zijn muziek bestaat uit een mix van Antilliaanse folkloremuziek, ‘Tambu’, met Jazz. De uit Suriname afkomstige Jazzfluitist Ronald Snijders staat bekend om zijn prachtige mix van Surinaamse folkloremuziek ‘Kawina’ met Jazz. Het festival wordt afgesloten met Salsa van de Venezolaanse percussionist Gerardo Rosales. Hij zal samen met zijn band een mooie Salsashow geven en het festival spetterend doen eindigen.

Ronald Snijders, de meest swingende fluitist van Nederland
(Jazz nu)

Caribbean Latin Jazz Festival wordt ondersteund door de Gemeente Den Haag, het Prins Bernhard Cultuurfonds en verscheidene regionale sponsors.

Het voor de regio unieke evenement vindt plaats in de Grote Kerk te Den Haag. De statigheid, sfeer en pracht maken de Grote Kerk een geschikt podium voor het festival, de muzikanten en de bezoekers. Om 18.00 uur opent de kerk haar deuren voor het publiek. Het eerste optreden, van pianist Randal Corsen, begint rond 20.00 uur. Om 22.00 uur geeft Ronald Snijders zijn concert. En het laatste

optreden, van Gerardo Rosales begint om 23.00 uur en duurt tot 01.00 uur.

Kaarten zijn in de voorverkoop 22,50 euro en verkrijgbaar bij de verkooppunten van Ticket Service. Kaarten zijn ook aan de deur te

verkrijgen. Voor aanvullende informatie over Caribbean Latin Jazz en over het festival kunt u de website bezoeken:

<http://www.caribbeanlatinjazz.com>.

Theater: 'Dat Ché Guavara Gevoel'

Nilo Berrocal Vargas speelt

'Dat Che Guevara Gevoel'

Muziek: Bouke Feleus
Regie Helmert Woudenberg

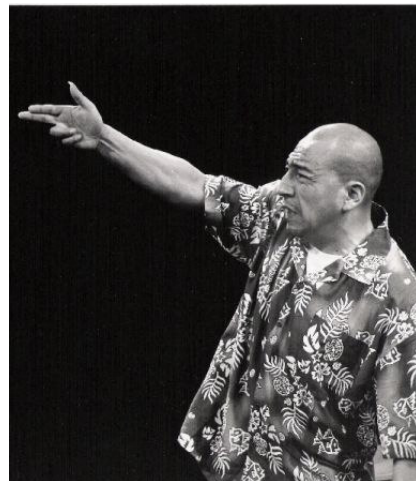
*"Je kent wel dat gevoel van ontevredenheid
Dat gevoel van*

Het Kan Anders

Het Kan Beter

Zo Kan Het Niet Verder

Dat noem ik het Che Guevara Gevoel."

Een voorstelling voor iedereen die tegen de stroom in durft te zwemmen

Na de Cubaanse revolutie was Che Guevara vijand nummer één van de Verenigde Staten. Nu geldt hij als lichtend voorbeeld voor wie rebellie wil uitstralen. Wie kan nog om hem heen? Zijn gezicht staat gedrukt op tassen en posters, korte truitjes en t-shirts, van Parijs tot Rio, van Amsterdam tot Johannesburg.

Maar wie was Che Guevara en wat waren zijn dromen? Nilo maakt een reconstructie van het leven van een mythische held die werd herboren op het moment dat hij zijn dood vond. Het is ook het avontuurlijke verhaal van een jongen in Peru die de invloed van el Che op zijn pad tegenkomt. En dat van anders-globalisten in Nederland anno nu, die met felheid strijden tegen de onverschilligheid. Aan de hand van El Che neemt Nilo je mee op reis door kleurrijke landschappen waar mensen overdag zwoegen en 's avonds salsa of tango dansen.

Laat je meeslepen in een prikkelende humoristische vertelling die je niet onberoerd zal laten.

'Dat Che Guevara Gevoel' is de vijfde solo voorstelling van Nilo Berrocal Vargas, over mensen met lef die weigeren met de kudde mee te lopen en geloven dat het niet onmogelijk is dat het water uiteindelijk de stenen zal breken: een explosieve productie van Het Verteltheater met muziek van Bouke Feleus in een regie van Helmert Woudenberg.

regie Helmert Woudenberg

muziek Bouke Feleus

spel en tekst Nilo Berrocal Vargas

Deze productie van Het Verteltheater is gesubsidieerd door de Provincie Utrecht en de Gemeente Utrecht.

De pers over Nilo Berrocal Vargas:

"Perfect weet hij het publiek te brengen van doodse stilte tot zang en geklap en van een stemming van melancholie tot een bevrijdende lach"

(Utrechts Nieuwsblad)

Nilo Berrocal (Nederland/Peru) is ruim dertig jaar actief als acteur, regisseur en muzikant in zowel Europa als Latijns-Amerika en is een meester in het creëren van beelden. Hij was verteller in het Silk Road project van de beroemde cellist Yo Yo Ma, en was te zien in de Teleac serie "Vertellen in het VMBO". Nilo staat bekend als een van de beste theatrale vertellers in Nederland, en vind ook in het buitenland een enthousiast publiek.

Nilo werkte van 1992 tot 2004 als acteur en regisseur bij Theatergroep De Nieuw Amsterdam (DNA). Hij speelde bij DNA o.a. in "Doek" (2001), "De stille Plantage" (2002) en "Ajax uit Afrika" (2004), en regisseerde diverse voorstellingen o.a. bij DNA en Jeugdtheaterhuis De Berenkuil in Utrecht.

Bouke Feleus studeerde piano en compositie aan het Utrechts conservatorium en bespeelt cello, viool, gitaar, accordeon, harp, sax en zingt in vier talen.

Bouke speelde als acteur bij o.m. Jeugdtheater de Berenkuil, naast Sabri Saad-el-Hamus voor Theatergroep DNA. Hij werkte als muzikant mee aan "Liefde is een opstandige vogel" van Jeugdtheater Rosa Sonnevand, Ay, Carmela van DNA en in de theatertour Voicemail van Maarten Mourik (voorh. Montezuma's revenge).

Er verschenen twee CD's van Bouke, en ook dirigeerde hij de musical Company van Stephen Sondheim met Liz Musical Ensemble. Als knop-accordeonist speelde hij met Wende Sniijders en in het straatliederenproject van de Koninklijke Bibliotheek te Den Haag (samen met o.a. Freek de Jonge, Maarten van Rosendaal, Jiskefet.). Composities van Bouke zijn uitgevoerd door o.a. Noord Nederlands Orkest, Insomnio, Rosa Ensemble, Tierkreis Ensemble.

Lezingen bij het CEDLA

Vrijdag 11 november Tijd: 15.30 u.
Ruta del Jaca.
Speelfilm – Documentaire uit Peru
Kris Kristinsson
Referent: Beatrice Simon (CEDLA)

Vrijdag 16 december Tijd: 15.30 u.
Evita Perón: de verbeelding van een mythe.
Michiel Baud (CEDLA)
Referent: Susane Menéndez (Hogeschool
INHOLLAND Diemen/ Amsterdam)

Vrijdag 25 november Tijd: 15.30 u.
Explaining the rise of Chávez in Venezuela
Javier Corrales (Amherst College)
Referent: Patricio Silva (Universiteit Leiden)

Alle lezingen worden gehouden op:
CEDLA, zaal S02
Keizersgracht 397
1016 EK Amsterdam, secretariat@cedla.uva.nl
020-5253498 Zie ook: www.cedla.uva.nl

Voorlichting CEDLA Masterprogramma 2005-2006 **Eenjarig Masterprogramma Latijns Amerika Studies.**

Het CEDLA Masterprogramma (CMP) is opgezet als een intensieve eenjarige Nederlandstalige opleiding. Het CMP leidt op tot een Master of Arts in Latijns Amerika Studies. In deze opleiding komen zowel de inzichten en debatten uit de verschillende disciplines als die van de area-studies aan bod. De nadruk ligt daarbij op die debatten die direct relevant zijn voor de bestudering van Latijns Amerika. Het CMP is evenals het CEDLA onderzoeksprogramma sterk gericht op het bestuderen en onderzoeken van

hedendaagse processen in Latijns Amerika, alsmede hun historische achtergrond. Het CMP heeft drie thematische zwaartepunten: democratie, identiteit en duurzame ontwikkeling. De inhoudelijke nadruk op drie thema's geeft de studenten de gelegenheid om zich op basis van verschillende colleges te specialiseren in de richting van één themaveld en/of discipline. De verplichte onderzoeksperiode in Latijns Amerika legt ten slotte de basis voor de eindscriptie.

Het collegegeld is € 2500,- voor de gehele opleiding. Studenten die binnen de gestelde termijn het onderwijsprogramma van 45 studiepunten succesvol hebben afgerond, kunnen aanspraak maken op een onderzoeksbeurs ten behoeve van hun onderzoek in Latijns Amerika van maximaal € 1000,-.

Komende voorlichtingsdag is op de Paseo op 19 oktober 2005. Zie voor meer informatie het programma van de PASEO later in deze nieuwsbrief en de website www.sonla.nl

Expositie: Adelina Reyes Mata
1 oktober – 30 november 2005

De Mexicaanse kunstenares Adelina Reyes studeerde beeldende kunsten en fotografie aan de Academia de San Carlos, Mexico D.F. Zij exposeerde in Mexico, Italië en Nederland. Na een verblijf van enkele jaren in Zweden en Italië woont ze thans permanent in Amsterdam. Over haar werk zegt zij: "schilderen is mijn favoriete vorm van expressie en de Mexicaanse volkskunst is mijn voornaamste bron van inspiratie". Enkele van haar thema's zijn religie, traditioneel speelgoed en alebrijes (mythologische dieren en fantasiewezens die dromen, schrikbeelden en visioenen uitbeelden). Een ander persoonlijk thema is de zogenaamde "levende geometrie" (geometría orgánica): het uitbeelden van flora en fauna temidden van een spel van geometrische lijnen in felle kleuren. De "levensbomen" (árboles de la vida) drukken de versmelting, de syncretisering van de twee culturen uit die hun stempel op de Mexicaanse natie hebben gedrukt: de indiaanse met haar polytheïsme en de Spaanse met haar rooms-katholieke wereldbeschouwing.

Veel van haar werken hebben de dood als thema. De dood speelt van oudsher een grote rol in Mexico. Jaarlijks wordt er in november eerbied betuigd aan de doden. Er worden altaars opgezet met foto's, bloemen, alsmede de favoriete gerechten en dranken van dierbare overledenen. Op de kerkhoven wordt de geliefde muziek van gestorven familieleden gespeeld, waarvan de graven zijn versierd met vruchten en kaarsen. De dood wordt verzinnebeeld door de Catrina, een skelet gestoken in rijk geornamenteerde vrouwenkleren. Afgezien van hun Mexicaanse dimensie, zijn Adelina's werken vooral ook een zoektocht naar sereniteit en harmonie. Symboliek, kleur en fantasie staan centraal. Kunst is voor haar ook een manier om haar frustraties en desillusies te uiten. Kunst als catharsis, loutering in de ruimste zin van het woord. Een overlevingsstrategie temidden van een chaotische, wrede wereld.

Galerie Stoker
Witte de Witstraat 124-hs
1057 ZH Amsterdam
020 – 6123293

SONLA-nieuw

Bestuurswissel: Nadat het SONLA eerder dit jaar van een tweetal trouwe medewerkers moest afscheidnemen verwelkomen we in dit nummer Andrea Dijkstra, onze nieuwe nieuwsbrief-redactrice en Liselotte Vaessen die heeft plaatsgenomen in de activiteiten / Paseo commissie. Welkom!

Paseo Latinoamerica op 19 oktober a.s.!!!

Tijdens deze 'rondwandeling in een Latijns-amerikaanse wereld' worden de bezoekers uitgenodigd hun kennis en interesse in Latijns Amerika via verscheidene activiteiten te delen met andere geïnteresseerden. Er is o.a. een debat over de invloed van toerisme in Latijns Amerika en een paneldiscussie over mensenrechten. Daarnaast zal La Chispa een workshop geven over reisrapportages en zal Viva Venezuela een andere kijk op President Chavez laten zien. Wij laten documentaires zien over Colombia, Haïti en Nicaragua die ingeleid zullen worden door de Peace Brigade International en het Haïti platform en er is de mogelijkheid om naar onderzoeks- en vrijwilligersverhalen van studenten te luisteren of de doorlopende informatiemarkt te bezoeken. Ook wordt er uitleg gegeven over de Masters Latijns Amerika van de Universiteit van Utrecht, Leiden en het Cedla en zal de Nalacs scriptieprijs uitgereikt worden.

*Locatie: cafe 'De Florin', nobelstraat 2-4
Utrecht*

Aanvang: 10.00 – 17.00

Entree: Gratis

Info op: www.sonla.nl

Nieuwe website:

Sinds kort is het SONLA de trotse eigenaar van een nieuwe website. Het nieuwe adres is www.sonla.nl Ook ons emailadres is hierdoor veranderd. Dit is vanaf nu info@sonla.nl Ons oude emailadres is voorlopig ook nog even te gebruiken maar wij raden aan z.s.m. het nieuwe adres te gaan gebruiken. Dank daarvoor!

SONLA-database: Het SONLA heeft op haar website een database, met daarin de namen van

allerlei studenten en afgestudeerden, die werkzaam zijn geweest in Latijns Amerika. Dit kan onder meer zijn studie- onderzoek, vrijwilligerswerk, vakantiewerk en anders. Op land en thema kan je in de database zoeken naar iemand die in dezelfde regio of over hetzelfde thema onderzoek heeft gedaan. Erg handig voor je voorbereiding op je eigen project of afstudeeronderzoek. Het SONLA is onlangs bezig geweest deze database te updaten. Per email zijn de SONLA leden benaderd met de vraag hun gegevens hierin te controleren. Ben jij nog niet benaderd of wil jij dat je naam en gegevens ook in de database worden opgenomen, mail je gegevens dan door naar het SONLA: info@sonla.nl De aangepaste database zal binnenkort verschijnen op onze website: www.sonla.nl

Scriptiedatabase:

Het CEDLA beheert een scriptiedatabase waar je kan inzien hoe andere studenten hun onderzoek hebben uitgevoerd. Over diverse regio's en thema's is informatie te vinden in deze database. In de CEDLA bibliotheek is een speciale plank ingericht voor deze scripties. Wil je dat je scriptie ook wordt opgenomen in de CEDLA bibliotheek, stuur deze dan op naar het SONLA. Het SONLA beheert de gegevens in haar database en zorgt dat de scriptie in de CEDLA bibliotheek terecht komt:

Postadres:

T.n.v. SONLA scriptiedatabase

Oude Gracht 339 a/d werf

3511 PC Utrecht

Nieuwsbrieven: Dit is alweer de 12de uitgave van de SONLA nieuwsbrief. Deze Nieuwsbrief verschijnt drie maal per jaar: in maart / april, in september / oktober en in december / januari. Mocht je geïnteresseerd zijn in het inzien van vorige uitgaves dan kan je kijken op de SONLA website: www.sonla.nl. Wil je de nieuwsbrief in hardcopy ontvangen, dan kost dat inclusief verzendkosten 3,00 euro. Stuur hiervoor een e-mailtje aan: info@sonla.nl. De redactie staat altijd open voor ingezonden kopij, hetzij van studenten / geïnteresseerden, hetzij van maatschappelijke instellingen.

Foto: Uitreiking Fotowedstrijd 2005, Andrea Dijkstra, SONLA

Colofon

SONLA bestuur:

Pien Bakker: afgestudeerd Universiteit van Amsterdam
Annemieke Buursink: Universiteit van Utrecht
Andrea Dijkstra: afgestudeerd Universiteit van Utrecht
Anika Kerkvliet: afgestudeerd Universiteit van Utrecht
Brigit Megens: afgestudeerd Vrije Universiteit Amsterdam
Nicole Tak: afgestudeerd Universiteit van Utrecht
Liselotte Vaessen: afgestudeerd Vrije Universiteit Amsterdam
Christiaan Wiersma: Hogeschool voor de Kunsten Utrecht

francc@zonnet.nl
annemieke.buursink@gamail.com
andrea_dijkstra@zonnet.nl
anikakerkvliet@hotmail.com
brigitmegens@yahoo.com
nmtak@yahoo.com
liselottevaessen@hotmail.com
thoudt@hotmail.com

Postadres:

Oude Gracht a/d werf 339
3512 PC Utrecht
t.n.v. het SONLA

Algemene informatie:

e-mailadres:
website:

info@sonla.nl
www.sonla.nl

De SONLA-nieuwsbrief verschijnt driemaal per jaar. Elk jaar zal de nieuwsbrief verschijnen in maart/april, september/oktober en december/januari. De deadline voor de volgende nieuwsbrief zal zijn 1 december 2005. De kopij kan gestuurd worden per e-mail: nieuwsbrief@sonla.nl